ТӨВ АЙМГИЙН
ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН
ГАЗАР

ХҮНС ХӨДӨӨ АЖ
АХУЙ ЖИЖИГ ДУНД
ҮЙЛДВЭРИЙН ГАЗАР

"СҮҮ"
ДЭД ХӨТӨЛБӨР

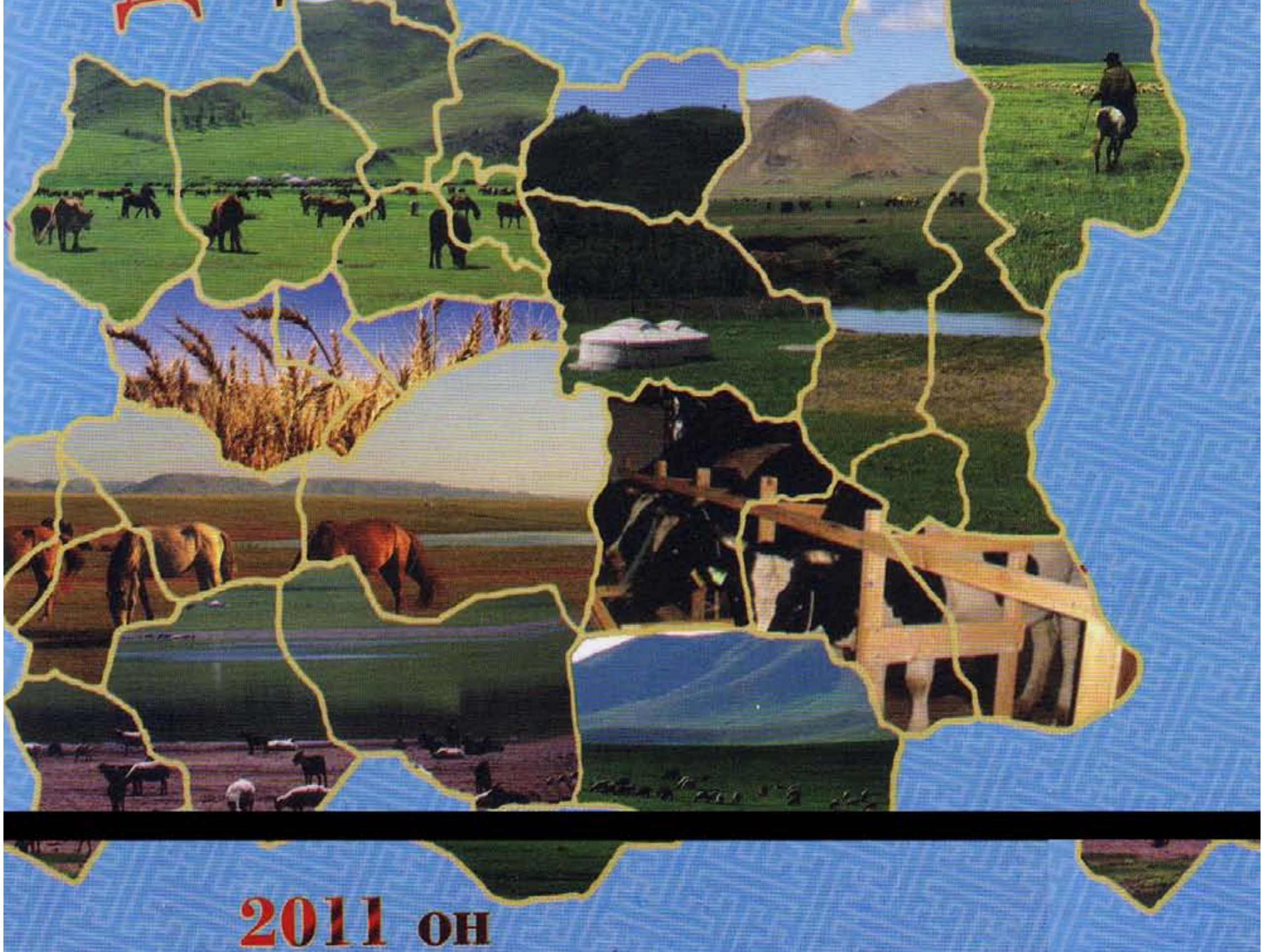

2011 он

“Сүү” дэд хөтөлбөр /2011-2016он/

Нэг. Нийтлэг үндэслэл, шаардлага

1. Сүү цагаан идээ нь хүний хоол боловсруулахад чухал үүрэгтэй кальци, уургаар баялаг байдгаас гадна найрлаганд нь хүний биеийн өсөлт, хөгжилтөнд хэрэгцээтэй 100 гаруй шимт бодис, нүүрс ус, уураг, өөх тос, эрдэс бодис, төрөл бүрийн витамин элбэг байдаг бөгөөд ходоодны хүчил шүлтлэгийг тэнцвэржүүлж өгдөг монголчуудын уламжлалт хүнсний нэг юм.

Тухайлбал сүүний 20 гаруй амин хүчлээс бүрддэг уураг нь хүний биеийн булчин шөрмөс болон дотоод эрхтний хэвийн үйл ажиллагаанд, сүүний тос витаминууд нь хүүхдийн өсөлт торнилтонд, бусад эрдэс, бичил махбод нь цус, ясны эд бүрэлдэх, мэдрэлийн системийн тогтолцоонд зайлшгүй шаардлагатай байдаг нь нэгэнт тогтоогдсон тул сүүний хангамж, боловсруулалт эрүүл ахуйн нөхцлийг сайжруулахад анхаарч 2006 онд Монгол Улсын Засгийн газраас “Сүү” үндэсний хөтөлбөрийг батлан гаргасан билээ.

Сүү, сүүн бүтээгдэхүүний хангамж, эрүүл ахуйн нөхцөлийг сайжруулах зорилгоор МУ-ын Засгийн газрын 2006 оны 239 тоот тогтоолоор батлагдсан “Сүү” үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхээр 2007 оны аймгийн Засаг даргын 383 тоот захирамжаар батлагдсан төлөвлөгөөг шинэчлэх, 2009 оны Засгийн Газрын хуралдаанаас УБ хотын хүн амын хэрэгцээнд нийлүүлэх сүүний үйлдвэрлэлтийг 2 дахин нэмэгдүүлэхээр өгсөн үүргийг хангах, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлага хангасан эрүүл хүнсний бүтээгдэхүүнээр хангах зорилгоор дэд хөтөлбөрийг боловсрууллаа.

Хоёр. Сүү үйлдвэрлэлтийн өнөөгийн байдал:

Аймгийн мал сүргийн тоо 2010 оны эцэст 2710.7 мянган толгой болж хээлтэгч мал 1308.92 үүнээс ингэ 828, гүү 65019, үнээ 72976, эм хонь 681749, эм ямаа 488355 тоологдож 2009 оноос 15,94 буюу 239.84 мянгаар буурсан.

2010 онд ингэний 51.1, гүүний 45.9, үнээний 62.1, хонины 56.5, ямааны 48.5 хувь буюу 824.89 мянган хээлтэгч мал төллөж , 4824 үнээ саалинд хамрагдаж нийт 33.8 сая.л сүү үйлдвэрлэн 22.3 сая.л сүүг УБ хотын зах зээлд нийлүүлсэн. Судалгаанаас үзэхэд жилд дунджаар цэвэр болон эрлийзүнээнээс 2000 литр сүү, нутгийн үүлдэрийн үнээнээс жи лд дундажаар 540 литр сүү саараж байна.

Сүүлийн жилүүдэд эрчимжсэн аж ахуйн өндөр ашиг шимтэй цөөн тооны мал өсгөн үржүүлж мах, сүү үйлдвэрлэх иргэдийн сонирхол нэмэгдэж байна. Тухайлбал аймгийн хэмжээнд сүүний чиглэлийн фермерийн аж ахуйн тоо эрчимтэй өсөж 2008 онд 146, 2009 онд

181, 2010 онд 188 болж, эдгээрт хамрагдах саалийн үнээний тоо 8074 болж өмнөх оноос 130 толгойгоор нэмэгдсэн байна.

Манай аймгийн малчид, мал бүхий иргэд, байгууллага жилд дундажаар 38-41 сая литр сүү бэлтгэдэг бөгөөд аймгийнхаа сүүний хэрэгцээг бүрэн хангаад зах зээлд 19-22.3 сая.литр сүү нийлүүлж Улаанбаатар хотын сүүний хэрэгцээний 13.6 хувийг хангаж байна.

2011 онд нийт үнээний 72 хувь буюу 52542 үнээг саалинд хамруулан жилдээ 54813.0 мянган литр сүү үйлдвэрлэх боломж байгаа бөгөөд бусад малын сүүг уламжлалт аргаар сүү, цагаан идээгээ боловсруулан ааруул 24 тн, аарц 528 тн, ээзгий 4.6 тн,өрөм 1.2 тн-ыг тус тус бэлтгэж аймгийн хүн амын жилийн хэрэгцээнд 12.6 сая.л сүү, сүүн бүтээгдэхүүнийг ашиглаж үлдэх нөөцийг Улаанбаатар хотын зах зээлд нийлүүлснээр Засгийн газраас өгсөн үүргийг хангаж нийслэлд нийлүүлэх сүүний хэмжээг 2009 оныхоос 2 дахин нэмэгдүүлж **42.2 сая литрт** хүргэх боломжтой байна.

Гурав . Хөтөлбөрийн зорилго, зорилт

3.1. Дэд хөтөлбөрийн зорилго нь МУ-ын Засгийн газраас өгсөн “Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг эрчимжүүлж, үйл ажиллагаагаа өргөтгөх замаар Улаанбаатар хотын иргэдийн хэрэгцээнд нийлүүлэх сүү, сүүн бүтээгдэхүүний хэмжээг ойрын хоёр жилд 2 дахин нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авах” гэж үүргийг ханган биелүүлж сүүний нөөцийг бүрэн ашиглаж, үйлдвэрийн аргаар боловсруулсан сүү, сүүн бүтээгдэхүүний хангамж, нэр төрлийг нэмэгдүүлэн сүүг **аймгийн брэнд** бүтээгдэхүүн болгоход оршино.

3.2. Хөтөлбөрийн зорилгын хүрээнд дараахь зорилтыг дэвшүүлж хэрэгжүүлнэ.

3.2.1. Тал хээрийн бүсийн сумдад уламжлалт аргаар цагаан идээг боловсруулж, эрчимжсэн мал аж ахуйг эрхлэх бүс нутаг болох Алтанбулаг, Аргалант, Батсүмбэр, Борнуур, Баянцогт,Баянчандмань, Жаргалант, Заамар, Лүн, Мөнгөнморьт, Сүмбэр, Угтаалцайдам, Эрдэнэ, Эрдэнэсант сумдад сүүний чиглэлийн эрчимжсэн аж ахуйг хөгжүүлэх, малчин өрх, фермер, үйлдвэр, цехүүдийг хоршин ажиллуулах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэн малчдын орлогыг нэмэгдүүлнэ.

3.2.2. Сүү боловсруулах технологийг сайжруулах, үйлдвэр, цехүүдийн хүчин чадлыг бүрэн ашиглах замаар үйлдвэрлэлтийн хэмжээг нэмэгдүүлж, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний ариун цэвэр, эрүүл ахуйн түвшинг сайжруулна.

3.2.3. Хүүхдийн хоол тэжээлийн хэрэгцээ, “Үдийн цай” хөтөлбөр, сургуулийн дотуур байр, эмнэлэгт хэвтэн эмчүүлэгсдийн хэрэгцээнд шаардлагатай зохицуулах үйлчилгээтэй баяжуулсан сүү, сүүн бүтээгдэхүүнийг дотоодын үйлдвэрлэлээр хангана.

3.2.4. Сүү цагаан идээний ач холбогдлын талаар сургалт, сурталчилгаа өрнүүлэн хэрэглээг нэмэгдүүлэх замаар үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.

Дөрөв. Хөтөлбөрийн зорилтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

4.1. “ Тал хээрийн бүсийн сумдад уламжлалт аргаар цагаан идээг боловсруулж, эрчимжсэн мал аж ахуйг эрхлэх бүс нутаг болох Алтанбулаг, Аргалант, Батсүмбэр, Борнуур, Баянцогт,Баянчандмань, Жаргалант, Заамар, Лүн, Мөнгөнморьт, Сүмбэр, Угтаалцайдам, Эрдэнэ, Эрдэнэсант сумдад сүүний чиглэлийн эрчимжсэн аж ахуйг хөгжүүлэх, малчин өрх, фермер, үйлдвэр, цехүүдийг хоршин ажиллуулах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэн малчдын орлогыг нэмэгдүүлнэ.” зорилтын хүрээнд дор дурьдсан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

4.1.1. “Сүү” дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх аймгийн төлөвлөгөөг шинэчлэн батлаж хэрэгжүүлнэ.

4.1.2. Тал хээрийн сумдын сүүний нөөцийг нэмэгдүүлэхийн тулд ямааны 50, хонины 20 хувийг саалинд бүрэн хамруулж, богийн сүүг ашиглан уламжлалт аргаар цагаан идээ үйлдвэрлэн зах зээлд борлуулах замаар иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлнэ.

4.1.3. Алтанбулаг, Аргалант, Батсүмбэр, Борнуур, Баянцогт, Баянчандмань, Баяндэлгэр, Жаргалант, Заамар, Лүн, Мөнгөнморьт, Сүмбэр, Угтаалцайдам, Цээл, Эрдэнэ, Эрдэнэсант,Зуунмод сумдад сүүний чиглэлийн эрчимжсэн аж ахуйг нэмэгдүүлэх болон өргөжүүлэн хөгжүүлэх, нэгжээс авах ашиг шимийг өсгөх замаар зах зээлд нийлүүлэх бүтээгдэхүүний хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

4.1.4. Сүү үйлдвэрлэх техник, технологи, эрүүл ахуйн нөхцлийг хангасан фермерийн аж ахуйн цогц орчинг бүрдүүлж, загвар фермерийн аж ахуйнууд бий болгохыг хөрөнгө оруулалт, зээлийн бодлогоор дэмжинэ.

4.1.5. Малын тэжээлийн хангамжийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр шүүст болон багсармал тэжээлийн үйлдвэр, цехыг Батсүмбэр, Баянцогт, Баянчандмань, Жаргалант, Сүмбэр, Угтаалцайдам, Цээл, Эрдэнэ, Эрдэнэсант сумдад шинээр байгуулна.

4.1.6. Фермерийн аж ахуйнуудад шаардлагатай тэжээлээ тариалах, үрээ нөөцлөхөд нь зориулж хэрэгцээт тариалангийн талбайг эзэмшүүлнэ.

4.1.7. Дарш, тэжээл бэлтгэн сүүний чиглэлийн фермерүүдэд үйлчлэх загвар дундын аж ахуйг Баянчандмань, Батсүмбэр, Борнуур, Жаргалант сумдад бий болгон хөгжүүлнэ.

4.1.8. Сумдын мал эмнэлэг, үржлийн тасгаар дамжуулан хээлтүүлэгчийг хянан баталгаажуулж, цөм сүрэг бүрдүүлэх, түүнээс өсвөр хээлтүүлэгч бойжуулан эдгээр малд үржлийн бүртгэл хөтөлж номержуулах ажлыг хэрэгжүүлнэ.

4.1.9. Бэлчээрийн даацанд тохирсон сүргийн бүтэц бүхий мал аж ахуйг хөгжүүлэх хээлтэгч хээлтүүлэгчийн зохистой тохироо бүрдүүлэх ажлыг зохион байгуулна.

4.1.10. Сүүний чиглэлийн фермерийн аж ахуйн үхрийн үржил шим, ашигт чанарыг нэмэгдүүлэх зорилгоор өндөр ашиг шимт үхрийн үр, хөврөл үрээр хээлтүүлэг хийх үйлчилгээ үзүүлэх, зохиомол хээлтүүлгийн пунктыг Аргалант, Баянцогт, Сүмбэр, Мөнгөнморьт сумдад шинээр байгуулж хамрагдах үнээний тоог өсгөнө.

4.1.11. Сүүний үхрийн үүлдэрлэг байдлыг хянах зорилгоор фермер бүрт үржлийн ажлын бүртгэл хөтлүүлдэг болгоно.

4.1.12. Үржлийн сайн чанарын өсвөр бух, гунж бойжуулах сүүний чиглэлийн үхрийн аж ахуйн нэгжүүд бий болгох замаар сүүний чиглэлийн фермерийн тоог 250-д хүргэнэ.

4.1.13. Тал хээрийн бүсийн Баян, Баянцагаан, Баян-Өнжүүл, Бүрэн, Дэлгэрхаан, Өндөрширээт, Сэргэлэн, Баянжаргалан, Архуст сумдад уламжлалт аргаар болон бага оврын тоног төхөөрөмж ашиглан цагаан идээ боловсруулна.

4.1.14. Малыг саалинд бүрэн хамруулахад малчид,бусад иргэд, хоршоод, нутгийн захиргааны байгууллагын ,үйл ажиллагааг уялдуулан чиглүүлж, саалийн оргил үед сүү үйлдвэрлэлт, бэлтгэн нийлүүлэлтийг нэгдсэн зохион байгуулалтанд оруулах арга хэмжээ авна.

4.2. “Сүү боловсруулах технологийг сайжруулах, үйлдвэр, цехүүдийн хүчин чадлыг бүрэн ашиглах замаар үйлдвэрлэлтийн хэмжээг нэмэгдүүлж, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний ариун цэвэр, эрүүл ахуйн түвшинг сайжруулна” зорилтын хүрээнд дор дурьдсан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

4.2.1. Баянчандмань, Борнуур, Жаргалант, Сүмбэр, Мөнгөнморьт, Аргалант, Баянцогт, Лүн, Эрдэнэсант, Эрдэнэ сумдад сүү, сүүн бүтээгдэхүүн боловсруулах бага оврын үйлдвэр цехүүдийг хүчин чадлаар нь тогтвортой ажиллуулж, Батсүмбэр суманд хоногт 10 тн сүү үйлдвэрлэх хүчин чадал бүхий бүсийн хэмжээний сүүний үйлдвэр байгуулж бүтээгдэхүүний нэр төрөл, тоо хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

4.2.2. Төв суурин газарт сүү нийлүүлдэг аж ахуйн нэгж болон фермерийн сүүнд тухай бүр шинжилгээ хийж, чанарын баталгаатай сүүг зах зээлд нийлүүлдэг болно.

4.2.3. Худалдаанд нийлүүлэх сүү, сүүн бүтээгдэхүүнийг чанар, ариун цэвэр, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан нэр, хаяг, шошго бүхий сав, баглаа боодолтой болгоно.

4.2.3. Сүү сүүн бүтээгдэхүүний дотоодын хэрэгцээг бүрэн хангаж, улмаар нийслэлд нийлүүлдэг сүүний хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

4.2.4. Баянчандмань, Борнуур, Жаргалант, Сүмбэр, Батсүмбэр сумуудын сүү цуглуулж хөргөх танкир, хөргөлтийн төвүүдийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, Аргалант, Батсүмбэр, Мөнгөнморьт сумдад 5-10 тны багтаамж бүхий хөргөх танкир, хөргөлтийн төвийг шинээр байгуулах замаар сүү боловсруулах үйлдвэрүүдийг түүхий эдээр хангах тогтолцоо бүрдүүлж түүхий сүүг гараас гарт дамжуулан элдэв хольц, бохирдолтой, эрүүл ахуй баталгаагүйгээр борлуулах үйл ажиллагааг хязгаарлана.

4.3. “Хүүхдийн хоол тэжээлийн хэрэгцээ, “Үдийн цай” хөтөлбөр, сургуулийн дотуур байр, эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгсдийн хэрэгцээнд шаардлагатай зохицуулах үйлчилгээтэй баяжуулсан сүү, сүүн бүтээгдэхүүнийг дотоодын үйлдвэрлэлээр хангана” зорилтын хүрээнд дор дурьдсан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

4.3.1. Хүүхдийн хоол тэжээл, сургуулийн Үдийн цай” хөтөлбөр, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгт гарал үүсэл нь тодорхой, баталгаатай сүү, сүүн бүтээгдэхүүнийг дотоодын үйлдвэр, цехүүдээс нийлүүлэх замаар хүнсний хэрэглээнд сүү, сүүн бүтээгдэхүүний хэмжээг нэмэгдүүлж үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.

4.3.2. Суурин газар болон аялал жуулчлалыг түшиглэн сүү, цагаан идээний сувилал, цагаан хоолны цэг ажиллуулахад мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлнэ.

4.3.3. Зохицуулах үйлчилгээтэй сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих, шинэ нэр төрлийн бүтээгдэхүүн бий болгох, энэ талаар хөрөнгө оруулалт хийсэн байгууллага, иргэн, ААН-ийг урамшуулдаг болно.

4.3.4. Саалинд хамрагдаж байгаа эх мал, охин төлийг 100 хувь вакцинжуулж, бруцеллёз, сүрьеэ, лейкоз өвчний шинжилгээнд хамруулан эрүүлжүүлэх ажлыг зохион байгуулна.

4.4. “Сүү цагаан идээний ач холбогдлын талаар сургалт, сурталчилгаа өрнүүлэн хэрэглээг нэмэгдүүлэх замаар үйлдвэрлэлийг дэмжинэ”зорилтын хүрээнд дор дурьдсан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ

4.4.1. Сүү бэлтгэн нийлүүлэгчид, фермерүүдэд зориулсан технологийн сургалтуудыг сүүний үйлдвэрлэл эрхлэгчтэй хамтран жил бүр зохион байгуулна.

4.4.2. Өсвөр насны хүүхэд, залуучуудын өсөлт, хөгжил, эрүүл мэндэд сүү цагаан идээний шимт чанар, илчлэгийн ач холбогдолыг ойлгуулах сургалт, сурталчилгааг эрүүл мэнд, боловсролын байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлнэ.

4.4.3. Малын удмын сангийн үндэсний төвтэй хамтран зохиомол хээлтүүлгийн техникч нарыг чадавхижуулах, шинээр сургаж бэлтгэх ажлыг зохион байгуулна.

4.4.4. Өрх, хоршоо, малчдын бүлгийн түвшинд сүү боловсруулах бага хүчин чадалтай тоног төхөөрөмжүүдийг нийлүүлэх төслийг дэмжиж холбогдох аж ахуйн нэгж, иргэдтэй холбоо тогтооход нь зуучлах, уг тоног төхөөрөмжийг ашиглах сургалтуудыг үйлдвэрлэгчтэй хамтран зохион байгуулна.

4.4.5. Аж ахуйн нэгж, иргэдийг хамруулан жил бүр фермер аялал зохион байгуулж, шилдэг фермерүүдийн туршлагыг судлаж дэлгэрүүлнэ.

4.4.6. Сүү, цагаан идээ, саам сэдэвт аян, өдөрлөг, үзэсгэлэн худалдааг жил бүр зохион байгуулж олон нийтэд сурталчлана.

4.4.7. Хонь, ямааны сүүг ашиглан шинэ нэр төрлийн бүтээгдэхүүн боловсруулах, пакетлах боломжийн талаар шинжлэх ухааны байгууллагуудтай хамтран ажиллаж богийн үүс ний нөөц ашиглалтыг нэмэгдүүлэх талаар сургалт сурталчилгааг зохион байгуулна.

4.4.8. Хөтөлбөрийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх чиглэлээр тодорхой ажил зохион байгуулж үр дүнд хүрсэн сумыг шалгаруулж урамшуулах журам гаргаж хэрэгжүүлнэ.

Тав. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хугацаа

5.1. Аймгийн “Сүү” дэд хөтөлбөрийг 2011- 2016 онд хэрэгжүүлнэ.

Зургаа. Дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр гарах үр дүн

6.1. Сүү, сүүн бүтээгдэхүүнээр дотоодын хэрэгцээг бүрэн хангаж, суурин болон хөдөөгийн хүн амын хэрэглээний ялгааг арилгаж УБ хотын хүн амын хэрэгцээнд нийлүүлэх сүүний хэмжээг 2011онд 42.2 сая /л–т хүргэж, цаашид нэмэгдүүлж хөтөлбөр дуусахад буюу 2016 онд 60.2 сая.литр сүү нийлүүлдэг болсон байна.

6.2. Сүүний чиглэлийн эрчимжсэн фермерийн аж ахуйн тоог 250 болгож үнээний тоог өсгөн 100 хувь саалинд хамруулдаг болсон байна.

6.3. Тал хээрийн сумдын төлтэй ямааны 50, хонины 20 хувийг тус тус саалинд ашигладаг болно.

6.4. Сүү цагаан идээний боловсруулалтын түвшинг дээшлүүлж, нийт бэлтгэсэн сүүний 20 хувийг үйлдвэрийн аргаар боловсруулдаг болсон байна.

6.5. Сүү цуглуулах, хөргөх, боловсруулах, хадгалах, тээвэрлэх, борлуулах, тогтвортой бүтэц бий болно.

6.6. Мал бүхий иргэд, фермерүүдийн бэлтгэсэн сүүг хоршоогоор дамжуулан нэгдсэн журмаар баталгаатай сүүг хүлээн авч нийлүүлэх, нийлүүлсэн сүүнд нь урамшуулал олгодог биржийн тогтолцоог бий болгоно. Ингэснээр мэдээ тайланд бүрэн хамрагдана.

6.7. Малыг эрүүлжүүлэх ажлыг шат дараатайгаар авч хэрэгжүүлснээр малын бруцёллоз, лейкоз, сүрьеэ өвчний гаралт буурна.

6.8. Дарш болон шүүст тэжээлийн хэмжээ нэмэгдэнэ.

6.9. Сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн хэмжээ өсөн нэр төрөл олширч иргэд аюулгүй экологийн цэвэр бүтээгдэхүүнийг хүнсэндээ тогтвортой хэрэглэдэг болж хүн амын эрүүл мэндийн байдалд нааштай өөрчлөлт гарна.

6.10. Дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх явцад фермерийн аж ахуйн болон сүү боловсруулах үйлдвэрлэлийн чиглэлээр ажлын байрны тоо нэмэгдэнэ. Дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр “Сүү сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл” нь мал аж ахуй, газар тариалангийн дэд салбар болж хөгжих боломж нээгдэнэ.

Долоо. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх удирдлага, зохион байгуулалт

7.1.Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажлыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулах, зохицуулах, хяналт тавих үүрэг бүхий Салбар зөвлөл ажиллана.

7.2. Салбар зөвлөл нь дараахь бүрэлдэхүүнтэй байна.

Салбар зөвлөлийн дарга: –Аймгийн Засаг даргын орлогч

Нарийн бичгийн дарга: -ХХААЖДҮГазрын дарга

Гишүүд: -Газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газрын дарга

-Мэргэжлийн хяналтын газрын дарга

-Стандарчилал, хэмжилзүйн хэлтсийн дарга

-ЗДТГ-ын Хөгжлийн бодлогын хэлтсийн ХХАА хариуцсан мэргэжилтэн

-ЭМГазрын дарга

-ЗДТГ-ын Хөгжлийн бодлогын хэлтсийн хүнс, худалдаа, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ хариуцсан мэргэжилтэн

хариуцсан мэргэжилтэн

-ХХААЖДҮГазрын Мал эмнэлгийн албаны дарга

-ХХААЖДҮГазрын Мал үржлийн албаны дарга

-ХХААЖДҮГазрын хүнс, худалдаа хариуцсан мэргэжилтэн

-Сумдын Засаг дарга нар

-ТББайгууллагын төлөөлөл

7.3. Суманд хөтөлбөр хэрэгжүүлэх зөвлөл ажиллах бөгөөд сумын Засаг дарга ахалж, гишүүдэд орон нутгийн төрийн албан хаагчид болон ТББ, ААНэгж, иргэдийн төлөөлөл орж ажиллана.

7.4. Хөтөлбөр хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг салбар зөвлөл болон сумын зөвлөлүүд тус тус боловсруулан батлуулж, хэрэгжилтийн явц, үр дүнг жил бүр тооцож ажиллана.

7.5. Хөтөлбөрт заагдсан зарим зорилт, чиг үүрэг, үйл ажиллагааг Шинжлэх ухааны болон ТББ-уудтай хамтран гүйцэтгэж болно.

7.6. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн дүнг жил бүр сумын Засаг дарга, сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлаараа хэлэлцүүлж аймгийн салбар зөвлөлд ирүүлэх бөгөөд , аймгийн салбар зөвлөл аймгийн иргэдийнТөлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдэд өргөн мэдүүлж дүгнэлт гаргуулна.

Найм. Хөтөлбөрийн санхүүжилт

8.1.Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг дараахь эх үүсвэрээс бүрдүүлнэ.

8.1.1.Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын өөрийн хөрөнгө

8.1.2.Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө

8.1.3. “Аймаг хөгжүүлэх сан”, аймаг сумын “Мал хамгаалах сан”, “Сум үйлдвэрлэл үйлчилгээг хөгжүүлэх сан” -аас олгох хөрөнгө

8.1.4.ЖДҮ-ийг дэмжих сангийн хөрөнгийн зохих хувь

8.1.5.Төсөл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зориулалтаар улсын төсвөөс орон нутагт тусгагдсан хөрөнгө,тоног төхөөрөмжийн дэмжлэг

8.1.6.Харилцаат муж, олон улсын төслийн зээл, техник тоног төхөөрөмжийн болон буцалтгүй тусламж, хандивын хөрөнгө

8.1.7.Бусад эх үүсвэр

8.2. Хөтөлбөр хэрэгжүүлэхэд төрөөс үзүүлэх дэмжлэгийг иргэн, аж ахуйн нэгжийн өөрийнх нь хөрөнгө оруулалттай хослуулан хөтөлбөрт заасан үр дүнд хүрэх хариуцлагын тогтолцоог бүрдүүлнэ.

Ес . Хөтөлбөрийн шалгуур үзүүлэлт

1. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явц, үр дүнг дараахь шалгуур үзүүлэлтээр хэмжинэ.

№	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин 2010 он	Хөтөлбөр хэрэгжсэнээр хүрэх түвшин					
				2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор баталсан эрхзүйн баримт бичиг, түүний хэрэгжилт	Үйл ажиллагааны хэрэгжилтээр							
2	Малын тэжээлийн үйлдвэрлэлтийн хэмжээ	мян.тн	11.7	11.8	11.9	12.0	13	14	15.0
3.	Бэлтгэсэн даршны хэмжээ	тн	7850						
4.	Сүүний чиглэлийн фермерийн аж ахуйн тоо		188	195	200	215	230	240	250
5	Цэвэр, эрлийз үнээний тоо	мян.тол	16080	18110	20370	22680	25440	27590	29316
6	Нутгийн үүлдрийн үнээний тоо	мян.тол	28744	34432	36056	39076	42521	45822	47441
7	Саалинд хамрагдсан бод малын тооны өсөлт /хувь/		61.4%	68.5%	68.9%	69.9%	72.21%	75.55%	80.6%
8	Саалинд хамрагдсан бог малын тооны өсөлт /хувь/		5%						
9	Жилд бэлтгэх нийт сүүний хэмжээ	сая.л	33.8	54.8	60.2	65.5	73.8	79.9	84.2
10	Дотоодын хэрэгцээнд нийлүүлэх сүүний хэмжээ	сая.л	12.3	12.6	14.1	14.3	14.8	14.9	15.0
11	Зах зээлд нийлүүлэх сүүний хэмжээ	сая.л	22.3	42.2	45.9	52.9	59	65	60.2
12	Сүү цуглуулах цэгийн тоо		48		49	50	52	54	55
13	Сүү хөргөх цэгийн тоо		16		17	18		19	20
14	Сүү боловсруулах үйлдвэр, цехийн тоо		13	14	15	16		17	18
15	Үйлдвэрийн аргаар боловсруулсан сүүний хэмжээ	мян.тн	3.2			5			20-30
16	Нийт бэлтгэсэн сүүнд үйлдвэрийн аргаар боловсруулсан сүүний эзлэх хувь		3%			8.3%			20%
17	Сүү,сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлд оруулсан хөрөнгө оруулалт 1.Улсын төсөв		Үйл ажиллагааны хэрэгжилтээр						
	2.Орон нутгийн төсөв	сая.төг	50,0						
	3.ЖДҮ-ийг дэмжих сан	сая.төг	106.0						
	4.Хөтөлбөр төслөөр	сая.төг	242.0						

	5.Иргэн, ААН-ийн өөрийн хөрөнгөөр	сая.төг	160.0						
18.	Шинээр бий болсон ажлын байрны тоо		36						
19.	Сургалтанд хамрагдсан хүний тоо		156						
20.	Нэг хүнд ноогдох сүү, сүүн бүтээгдэхүүний хэмжээ /сүүнд шилжүүлснээр / 1. Аймгийн төвд 2. Хөдөөд	литр литр	98 180			120 185			157 200

ХҮН АМЫН СҮҮНИЙ ХЭРЭГЦЭЭНИЙ СУДАЛГАА /СУМДААР/

№	Сумын нэр	Хүн амын тоо	Сүү, сүүн бүтээгдэхүүний хэрэгцээ		Нийт хэрэгцээ мян.л
			Сэрүүний улиралд	Зуны улиралд	
	Хоногийн хэрэгцээ норм		**350г/ 96.2 л**	**495г / 44.5л**	
1.	Àëòàíáóëàã	2918	293. 0 мян.л	135.5 мян.л	**458.1**
2.	Àðãàëàíò	1585	189.0	87.3	**248.8**
3.	Àðõóñò	1258	129.0	60.0	**189.0**
4.	Áàòñ¿ìáýð	6753	618.0	286.0	**904.0**
5.	Áàÿí	2011	199.3	92.2	**292.0**
6.	Áàÿíäýëãýð	1292	112.0	52.0	**164.0**
7.	Áàÿíæàðãàëàí	1575	154.3	71.3	**225.6**
8.	Áàÿí-ªíæ¿¿ë	2103	224.0	103.4	**327.4**
9.	Áàÿíõàíãàé	1427	139.0	64.2	**203.2**
10.	Áàÿíöàãààí	1912	201.4	93.1	**294.5**
11.	Áàÿíöîãò	1880	195.4	90.4	**285.8**
12.	Áàÿí÷àíäìàíü	3730	365.0	169.0	**534.0**
13.	Áîðíóóð	4817	450.0	208.0	**658.0**
14.	Á¿ðýí	3024	294.0	136.0	**430.0**
15.	Äýëãýðõààí	1677	185.0	85.4	**270.4**
16.	Æàðãàëàíò	6223	575.0	266.1	**841.1**
17.	Çààìàð	5084	566.0	262.0	**828.0**
18.	Ë¿í	2604	239.0	111.0	**350.0**
19.	Ìºíãºíìîðüò	2083	186.0	86.2	**272.2**
20.	ªíäºðøèðýýò	1816	191.0	88.1	**279.1**
21.	Ñ¿ìáýð	1708	164.0	76.0	**240.0**
22.	Ñýðãýëýí	1983	182.0	84.2	**266.2**
23.	Óãòààë	2411	219.0	101.2	**320.2**
24.	Öýýë	2479	231.0	107.0	**338.0**
25.	Ýðäýíý	3791	340.0	157.0	**497.0**
26.	Ýðäýíýñàíò	4470	441.0	204.0	**645.0**
27.	Çóóíìîä	15295	1468.3	679.0	**2147.3**
	Ä¯Í	**87909**	**8477817л**	**5323896л**	**12656.0**

УЛААНБААТАР ХОТЫН СҮҮНИЙ ҮЙЛДВЭРҮҮДЭД НИЙЛҮҮЛДЭГ СҮҮНИЙ ХЭМЖЭЭ

Сүүний үйлдвэрийн нэр	**Нийлүүлдэг сумдын нэр**	**Хэмжих нэгж /мян.л/**	**Жилд нийлүүлж байгаа хэмжээ**
СҮҮ ХХК	Батсүмбэр,Борнуур, Баянчандмань, Мөнгөнморьт, Жаргалант, Сүмбэр	мян.л	14750.0
МОН СҮҮ ХХК	Батсүмбэр	мян.л	1500.0
ЖОНОН ХХК	Эрдэнэ	мян.л	500.0
СҮҮН СОНДОР ХХК	Баянчандмань, Борнуур, Эрдэнэ	мян.л	430.0
ДАБЛЬ-ЭРДЭНЭ ХХК	Борнуур, Мөнгөнморьт,Эрдэнэ	мян.л	550.0

Нийт Улаанбаатарт нийлүүлж буй сүүний 61,1% нь сүү боловсруулах үйлдвэрүүдэд нийлүүлэгдэж байна.

СААЛИЙН ҮНЭЭНИЙ АШИГ ШИМИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТИЙН ДЭЭД ХЭМЖЭЭ

Сумын нэр	ААН-ийн нэр	Үнээний үүлдэр, угсаа	Саалийн оргил үед өдөрт саасан сүүний хэмжээ / литр/	Сард саах сүүний хэмжээ / литр/	Жилд дунджаар саах сүүний хэмжээ /литр/
Баянчандмань	Мон таримал ХХК	Хар тарлан	32-35	1000-1005	9600

Тайлбар: 2007 онд Хятад улсаас оруулж ирсэн сүүний чиглэлийн хар тарлан үнээний жилийн саам

ДАРШ БЭЛТГЭСЭН ААН, ИРГЭДИЙН СУДАЛГАА

Д/д	Сумын нэр	ААН, иргэний нэр	Тариалсан талбай /га-аар/	Бэлтгэсэн даршны хэмжээ / тн/
1.	Баянчандмань	1.Мон таримал ХХК	228	600
		2.Чандмань милк ХХК		90
		3.Агоро шунхлай ХХК		160
		4.Иргэн Баярмаа		150
		5. Иргэн Ганхүү		50
	Сумын дүн		**228**	**1050**
2.	Борнуур	1. Борнуур пүүдс	150	238
		2. Шинэ даваан булаг	220	1430
		3. Иргэд	197	1280
	Сумын дүн		**567**	**2948**
3.	Батсүмбэр	Агро-Альпа ХХК	55	1200
		Лхам-Эрдэнэ ХХК	40	200
		Иргэд	410	2200
	Сумын дүн		**505**	**3600**
4.	Жаргалант	Мөнх-Агьт	73	75
		Иргэд	139	177
	Сумын дүн		**212**	**252**
	Нийт дүн		**1512**	**7850 тн**

СУМДЫН СҮҮНИЙ НӨӨЦИЙН СУДАЛГАА

№	Сумын нэр	Нийт үнээний тоо /2010 оны жилийн эцсээр/	Саалинд хамрагдах үнээний тоо	Үүнээс		Жилд саах сүүний хэмжээ /мян.л /		Нийт сүүний нөөц /литр/
				Цэвэр, эрлийз үнээний тоо	Нутгийн үүлдрийн үнээний тоо	Цэвэр, эрлийз үнээний тоо /240 хоногт /	Нутгийн үүлдрийн үнээнээс 180 хоногт	
1.	Алтанбулаг	2988	2539	30	2509	75.0	1355.0	1430.0
2.	Аргалант	1505	1279	310	969	775.0	523.2	1298.0
3	Архуст	593	504	18	486	45.0	262.4	307.0
4	**Батсүмбэр**	**8365**	**7110**	**3250**	**3860**	**8125.0**	**5790.0**	**13915.0**
5	Баян	797	677		677		365.5	365.5
6	Баяндэлгэр	2404	2043		2043		1103.2	1103.2
7	Баянжаргалан	1071	910		910		491.4	491.4
8	Баян-Өнжүүл	2338	1987		1987		1073.0	1073.0
9	Баянхангай	1398	1188	30	1158	75.0	625.3	700.0
10	Баянцагаан	944	802		802		433.08	433.08
11	Баянцогт	1993	1694	118	1576	295.0	851.04	1146.0
12	**Баянчандмань**	**2601**	**2210**	**1810**	**400**	**4525.0**	**600.0**	**5125.0**
13	**Борнуур**	**4959**	**4215**	**1314**	**2901**	**3285.0**	**4351.5**	**7636.5**
14	Бүрэн	2459	2090		2090		1128.6	1128.6
15	Дэлгэрхаан	1048	890		890		480.6	480.6
16	**Жаргалант**	**4002**	**3401**	**276**	**3125**	**690.0**	**4687.5**	**5378.0**
17	Заамар	3400	2890		2890		1561.0	1561.0
18	Лүн	3313	2816	66	2750	165.0	1485.0	1650.0
19	Мөнгөнморьт	4503	3827	26	3801	65.0	2053.0	2118.0
20	Өндөрширээт	2644	2247		2247		1213.3	1213.3
21	**Сүмбэр**	**1960**	**1666**	**752**	**914**	**1880.0**	**1371.0**	**3251.0**
22	Сэргэлэн	1421	1207		1207		652.0	652.0
23	Угтаал	2591	2202		2202		1189.0	1189.0
24	Цээл	2539	2158		2158		1165.0	1165.0
25	Эрдэнэ	6127	5207	14	5193	35.0	2804.2	2839.0
26	Эрдэнэсант	3613	3071		3071		1658.3	1658.0
27	Зуунмод	1360	1156	60	1096	150.0	592.0	742.0
	ДҮН	**72976**	**52542**	**1810**	**34432**	**36220.0**	**18593.0**	**54813.0**

Цэвэр болон эрлийз үнээнээс жилд саах сүүний хэмжээг 2000 л-ээр

Нутгийн үүлдрийн нэг үнээнээс өдөрт саах сүүг 3 л-ээр жилд 540 л-ээр тус тус тооцов.

ТАЛ ХЭЭРИЙН СУМДЫН СҮҮНИЙ НӨӨЦ АШИГЛАЛТ

д/д	Сумын нэр	Үнээний тоо /2010оны эцсийн тоогоор/	Саалийн хугацаанд бэлтгэх нийт сүүний хэмжээ /мян.л/	Дотоодын хэрэгцээнд бэлтгэх сүү /мян.л/	Уламжлалт аргаар цагаан идээ боловсруулах сүүний хэмжээ /мян.л/	Сүү боловсруулах тоног төхөөрөмжтэй болох сум
1.	Архуст	593	262.4	197.5	64.9	**2013 онд**
2	Баян	797	365.5	316	50	**2013 онд**
3.	Баянжаргалан	1071	365.5	247	119	**2013 онд**
4.	Баян-Өнжүүл	2338	1073.0	330	743	**2011 онд**
5.	Баянцагаан	944	433.08	300	133	**2012 онд**
6.	Бүрэн	2459	1128.6	474.7	654	**2011 онд**
7.	Дэлгэрхаан	1048	480.6	263.2	217	**2011 онд**
8.	Өндөрширээт	2644	1213.3	285.1	982	**2012 онд**
9.	Сэргэлэн	1421	652.0	311.3	341	**2012 онд**

Нэг үнээнээс саах сүүний хэмжээг өдөрт 3 л, саалийн нийт хугацаанд 540 л-ээр тооцов.

СҮҮ БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭРИЙН 2010 ҮЙЛДВЭРЛЭЛТИЙН ХЭМЖЭЭ

№	Аж ахуйн нэгжийн нэр	Байгуулагдсан он	ХАА-гаас үйлдвэрт хүлээн авсан сүү	Үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн								
				Тараг Мян.л	Цөцгий кг	Зөөхий кг	Аарц кг	Цөцгийн тос /кг/	Бяслаг /кг/	Ааруул /кг/	Шар тос	Ариутгасан сүү /л/
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**14**
1.	Хаан-Ембүү ХХК	2009.08 сар	1,2 мян.тн	180.0	400	600	800					
2.	Лигийн –Ухаа ХХК	1995	21 мян.л						1.8			
3.	АДФ ХХК	2008	3 мян.л									
4.	Шимт–Уринш ХХК		64 мян.л	2.0			1000					
5.	Хад хөшиг ХХК	2007	35 мян.л	4.9	300		200					21520
6.	Борнуур сум Бэрх–Оч ХХК	2010	60 мян.л	6.0	820		380					
7.	Мөнгөнморьт Иргэн Энхбаяр	2010	8.2 мян.л	14.0								
8.	Эрдэнэсант	2010	4.5 мян.л	1.8			450					
9.	Аргалант сум Жикс ХХК	2010	120 мян.л	5.0	1200							
10.	Борнуур сум Борнуур пүүдс ХХК	2010	80 мян.л	6.0								
	Дүн		**3.2 мян.тн**	**217.6**	**2870**	**0,6**	**2630**		**1.8**			

АЙМГИЙН СҮҮ ЦАГААН ИДЭЭ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ, БОРЛУУЛАЛТ, ХЭРЭГЛЭЭНИЙ СУДАЛГАА

№	Үзүүлэлт	2007он	2008 он	2009 он	2010 он	2009/2010
1.	Нийт хүн ам	88828	88889	87210	87909	699
	Аймгийн төвийн хүн	14110	15264	15120	15295	175
	Сумын төвийн хүн ам	37737	37001	36846	36645	-201
2.	Өрхийн тоо	24960	25094	25060	25006	-54
3.	Үүнээс: Малчин өрхийн тоо	9246	9156	9125	9628	503
4.	Аймгийн төвийн зах зээлд нийлүүлсэн сүүний хэмжээ /сая.л/	2.2	2.4	3.1	2.8	- 0.3
5.	Сүү цагаан идээний нэг хүний жилийн хэрэглээ /кг/					
	Аймгийн төвд /нийслэлд/ кг	74	89	91	98	7
	Сумын төвд /дүүрэгт/кг	131	124	138	146	8
	Малчид хөдөөгийн иргэд /кг/	146	178	183,5	233	49.5
	Сумын төвийн зах зээлд нийлүүлсэн сүүний хэмжээ /сая.л/	0.84	0.96	1.2	1.1	-0.1
6.	УБ хотын боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлсэн сүү /сая.л/	15	15.5	19	22.3	3.3
7.	Нийт боловсруулсан бүтээгдэхүүн					
	Ариутгасан сүү /мян.литр/	328	60	245	421	176
	Тараг /мян.литр/	180	20	280	320	40
	Цөцгий зөөхий /кг/	320	780	1200	1600	400
	Цөцгийн тос /кг/	500	800	1300	800	-400
	Ааруц /кг/	8600	10400	17000	8500	-8500
	Ааруул /кг/	16000	21000	22800	1800	-21000
	Хуурай сүү /тн/	-	-	-		
	Бяслаг /тн/	2.1	2.5	2.3	1.8	-0.5
	Зайрмаг /мян.ширхэг /	-	-	-		
	Айраг /тн/	831	895	987	310	-677
	Шар тос /кг/	860	910	1020	621	
	Өрөм /кг/	1.5	1.9	2.2	1.6	-0.6
	Нийт борлуулсан бүтээгдэхүүн					
	Ааруул /тн/	1.2	2.1	2.4	1.8	-0.6
	Өрөм /тн/	0.6	0.6	0.5	0.2	-0.3
	Шар тос /тн/	0.3	0.45	0.6	0.3	-0.3
	Цөцгий, зөөхий /кг/	0.8	1580	2500	600	-1900
	Цөцгийн тос /тн/					
	Айраг /тн/	25.8	26.2	27.6	20.3	-7.3
	Тараг /литр/	1260	2100	2800	2500	-300

	Бусад					
8.	Сургуулийн хүүхдийн тоо	15240	15387	15214	15100	-114
	Үүнээс 1-5–р ангийн	6482	6500	6352	6302	-51
9.	Үдийн цай хөтөлбөрт хүлээн авсан					
	Сүү /литр/	1200	1800	2600	3600	1000
	Тараг /литр/	340	600	1300	1000	-300
	Ааруц /кг/	1800	2400	3100	2500	-600
	Ааруул /кг/	-	-	-	-	
	Бусад					
10.	Үдийн цай хөтөлбөрт нийлүүлсэн					
	Ариутгасан сүү /литр/	1200	1800	2200	7800	5600
	Тараг /литр/	340	600	1100	900	-200
	Ааруц /литр/	1800	2400	2860	2700	-160
	Бусад					
	Үдийн цай хөтөлбөрт хамрагдаж сүү нийлүүлсэн өрхийн тоо	37	41	46	64	18
	Нийлүүлсэн сүүний хэмжээ /литр/	1200	1800	2600	2100	-500
	Тараг /литр/	340	600	1300	900	-400
	Ааруц	1800	2400	3100	2700	-400
	Ааруул	-	-	-		
	Бусад					

СҮҮНИЙ НӨӨЦ АШИГЛАЛТЫН МЭДЭЭ

№	Үзүүлэлт		2007	2008	2009	2010	2009/2010
1.	Нийт малын тоо		2626541	3002955	3464172	2710709	- 753463
2.	Саалинд хамрагдвал зохих		1150.5	1340519	1549366	994900	- 554466
3.	Үүнээс	Ингэ	631	793	902	461	- 474
		Гүү	63089	64470	70772	32499	- 35605
		Үнээ	61855	68877	78594	44824	- 10191.8
		Хонь	577746	677106	799546	452163	- 255891
		Ямаа	441207	529273	599552	290897	- 226244
4.	Саалинд хамрагдсан		937474	1.0367	1286.8	845665	- 441135
	Үүнээс	Ингэ	504	536	601	257	- 344
		Гүү	246751	254302	35105	21100	- 14005
		Үнээ	312550	51106.7	60910.3	44824	- 16086.3
		Хонь	208960	233201	311852	163096	- 148756
		Ямаа	168710	171820	240025	111992	- 128033
5.	Саасан сүү /сая.л/		40,6	42,7	46,7	33.8	- 12.9
	Үүнээс	Ингэ	0,03	0,08	0,09	0.04	- 0.05
		Гүү	4,1	4,3	4,8	3.1	- 1.7
		Үнээ	36,8	38,1	41,3	22.3	- 19
		Хонь	0,1	0,2	0,3	0.1	- 0.2
		Ямаа	0,2	0,3	0,4	0.2	- 0.2
6.	Сүүний чиглэлийн аж ахуй		131	141	181	188	7
	Эрчимжсэн аж ахуйн үнээний тоо		1902	6500	7944	8074	130
	Эрчимжсэн аж ахуйн нэг үнээнээс жилд саасан сүү		2400	2450	2500	2500	
	Эрлийз үнээнээс жилд саасан сүү		1200	1250	1450	1500	50
	Нутгийн үнээнээс		480	500	540	540	

СҮҮНИЙ ЦЕХ, ҮЙЛДВЭРИЙН СУДАЛГАА

Д/д	Сумын нэр	ААН-ийн нэр	Ашиглалтанд орсон	Бүтээгдэхүүний нэр төрөл	Тоног төхөөрөмж аль, улс	Хүчин чадал /өдөрт/		Хөрөнгө оруулалт			Ажилчдын тоо	Захирлын нэр утас
						Суурилагдсан	Ашиглаж буй %	Улс	Хувь	Бусад		
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**13**
Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн боловсруулах үйлдвэр, цехүүд												
1.	Алтанбулаг	Лигийн-Ухаа ХХК	1995	Гоуда нэрийн бяслаг	Голланд	10тн	20%		+	Төсөл	8	У.Төмөрхуяг 99184954
2.	Баянцогт	Шимт-Уринш ХХК	2009	Сүү , тараг цөцгий ариутган савлах	Монгол	0,5-1,0тн	30%			Сүү Хөт	3	Ганхуяг
3.	Баянхангай	ЗДТГ	2008	Сүү, тараг	Монгол	0,5 тн	ү/а яв/гүй	+				ЗДТГ
4.	Борнуур	Бэрх-Оч	2009	Сүү , тараг	Хятад	1 тн	2010 оноос	+			3	Б. Наранмөнх 99087387
5.	Борнуур	Борнуур пүүдс ХХК	2009	Сүү, тараг, хуурай сүү	Герман	1 тн	2010 оноос		+		20	Ч. Алтанхуяг
6.	Батсүмбэр	ЗДТГ	2007	Сүү	Монгол	0,5 тн	ү/а яв/гүй	+				ЗДТГ
7.	Лүн	АДФ ХХК	2008	Сүү, тараг	Монгол	0,5 тн	30%	+			3	Д.Даваадорж
8.	Жаргалант	Хад хөшиг ХХК	2007	Сүү, тараг		1 тн	30%			Сүү хөт	3	Б.Баттулга 99890365
9.	Жаргалант	Хаан-Ембүү ХХК	2009	Сүү, тараг, цөцгий, масло	Чех	5-10тн	50%		+		50	Мөнхжаргал 99081678
10.	Сүмбэр	Иргэн А.Бадамлхагва	2009	Сүү, тараг ариутган савлах	Монгол	0,5-1 тн	2010 оноос	+			3	А.Бадамлхагва 99246815
11.	Эрдэнэ	Агрико-Эрдэнэ ХХК	2007	Сүү, тараг ариутган савлах	БНХАУ	1 тн	Аж/гүй		+		6	Ш.Энх-Од
12.	Мөнгөнморьт	Иргэн Энхбаяр	2010	Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн	Монгол	0.5 тн	30%		+		8	Н.Энхбаяр
13.	Эрдэнэсант	Ундрах-Сүндэх ХХК	2010	Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн	Хятад	0,.5	30		+	+	3	Б.Буянхишиг
14.	Дэлгэрхаан	Скайброс ХХК	2010	Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн	Хятад	0.5		+				ЗДТГ

15.	Баянчандмань	Мон таримал ХХК	2010	Сүү,сүүн бүтээгдэхүүн	Энэтхэг	Өдөрт 5 тн	Аж/гүй		Төсөл 40%		5	Р. Цогтбуян
16.	Аргалант	Жикс ХХК	2010	Сүү,сүүн бүтээгдэхүүн	Энэтхэг	Өдөрт 5 тн	Аж/гүй		Төсөл 40%		5	Сүхбаатар

СҮҮНИЙ НӨӨЦ, ХЭРЭГЦЭЭ, ХЭРЭГЛЭЭНИЙ СУДАЛГАА

	Сумын нэр	**Нийт сүүний нөөц**	**Хүн амын тоо**	**Сумын нийт хэрэгцээ /мян.л/**	**Үүнээс**							**Зах зээлд нийлүүлэх сүү / мян.л/**
					Дотуур байрны хүүхдийн тоо	**Сүү цагаан идээний хэрэгцээ /тн/**	**СӨБ-ын хүүхдийн тоо**	**Сүү цагаан идээний хэрэгцээ / тн/**	**Эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүл/н тоо**	**Сүү цагаан идээний хэрэгцээ /тн/**	**Өрхийн хэрэгцээнд /мян.л/**	
1.	Алтанбулаг	1430.0	2918	458.1	92	10.6	119	13.8	425	1.8	432.0	972.0
2.	Аргалант	1298.0	1585	248.8	122	14.1	70	8.1	345	1.5	225.1	1049.2
3	Архуст	307.0	1258	189.0	19	2.2	67	7.7	136	0.6	178.5	118.0
4	**Батсүмбэр**	**13915.0**	6753	904.0	318	36.8	90	10.4	701	3.0	853.8	13011.0
5	Баян	365.5	2011	292.0	29	3.3	75	8.7	281	1.2	278.8	73.5
9	Баянхангай	700.0	1427	203.2	96	11.1	126	14.6	295	1.2	176.3	496.8
10	Баянцагаан	433.08	1912	294.5	78	9.0	220	25.5	223	1.0	259.0	138.5
11	Баянцогт	1146.0	1880	285.8	76	8.8	112	13.0	304	1.3	262.7	860.2
12	**Баянчандмань**	**5125.0**	3730	534.0	80	9.2	412	47.7	422	1.8	475.3	4591.0
13	**Борнуур**	**7636.5**	4817	658.0	159	18.4	187	21.6	504	2.1	616.0	6979.0
14	Бүрэн	1128.6	3024	430.0	80	9.2	170	19.7	232	1.0	400.0	798.6
15	Дэлгэрхаан	480.6	1677	270.4	113	13.1	144	16.7	292	1.2	239.4	210.2
16	**Жаргалант**	**5378.0**	6223	841.1	169	19.6	315	36.5	707	3.0	782.0	4537.0
17	Заамар	1561.0	5084	828.0	195	22.6	410	47.5	658	2.8	755.1	733.0
18	Лүн	1650.0	2604	350.0	98	11.3	155	18.0	417	1.7	319.0	1300.0
19	Мөнгөнморьт	2118.0	2083	272.2	77	9.0	131	15.1	318	1.3	246.6	1846.0
20	Өндөрширээт	1213.3	1816	279.1	54	6.2	107	12.4	421	1.7	258.8	933.9
21	**Сүмбэр**	**3251.0**	1708	240.0	73	8.4	106	12.4	283	1.2	218.0	3011.0
22	Сэргэлэн	652.0	1983	266.2	17	2.0	126	14.6	123	0.5	249.1	385.8
23	Угтаал	1189.0	2411	320.2	118	13.6	167	19.3	315	1.3	286.0	868.8
24	Цээл	1165.0	2479	338.0	105	12.1	153	17.7	458	2.0	306.0	827.0
25	Эрдэнэ	2839.0	3791	497.0	267	31.0	254	29.4	334	1.4	435.2	2342.0
26	Эрдэнэсант	1658.0	4470	645.0	155	18.0	240	27.8	409	1.7	597.5	1013.0
27	Зуунмод	742.0	15295	2401.3	201	23.3	1066	123.6	6512	28.0	567.1	-1659.0
	ДҮН	**54813.0**	**87909**	**12656.0**	**2970**	**345.0**	**5538**	**642.4**	**15979**	**69.0**	**12656.0**	**42157.0**

СҮҮНИЙ НӨӨЦ, ХЭРЭГЦЭЭ, ХЭРЭГЛЭЭНИЙ СУДАЛГАА

	Сумын нэр	Нийт сүүний нөөц	Хүн амын тоо	Сумын нийт хэрэгцээ /мян.л/	2010							Зах зээлд нийлүүлэх сүүний хэмжээ /мян.л/
					Дотуур байрны хүүхдийн тоо	Сүү цагаан идээний хэрэгцээ /тн/	СӨБ-ын хүүхдийн тоо	Сүү цагаан идээний хэрэгцээ /тн/	Эмнэлэгт хэвтэн эмчл /н тоо	Сүү цагаан идээний хэрэгцээ /тн/	Өрхийн хэрэгцээнд /мян.л/	
1.	Алтанбулаг	1230.0	2918	458.1	92	10.6	119	13.8	425	1.8	432.0	972.0
2.	Аргалант	1198.0	1585	248.8	122	14.1	70	8.1	345	1.5	225.1	1049.2
3	Архуст	307.0	1258	189.0	19	2.2	67	7.7	136	0.6	178.5	118.0
4	**Батсүмбэр**	**13915.0**	6753	904.0	318	36.8	90	10.4	701	3.0	853.8	13011.0
5	Баян	365.5	2011	292.0	29	3.3	75	8.7	281	1.2	278.8	73.5
6	Баяндэлгэр	903.2	1292	164.0	39	4.5	97	11.2	253	1.0	157.3	939.0
7	Баянжаргалан	491.4	1575	225.6	72	8.3	88	10.2	285	1.2	215.9	265.8
8	Баян-Өнжүүл	1073.0	2103	327.4	67	7.7	139	16.1	311	1.3	302.3	745.6
9	Баянхангай	700.0	1427	203.2	96	11.1	126	14.6	295	1.2	176.3	496.8
10	Баянцагаан	433.08	1912	294.5	78	9.0	220	25.5	223	1.0	259.0	138.5
11	Баянцогт	1046.0	1880	285.8	76	8.8	112	13.0	304	1.3	262.7	860.2
12	**Баянчандмань**	**5125.0**	3730	534.0	80	9.2	412	47.7	422	1.8	475.3	4591.0
13	**Борнуур**	**7636.5**	4817	658.0	159	18.4	187	21.6	504	2.1	616.0	6979.0
14	Бүрэн	1028.6	3024	430.0	80	9.2	170	19.7	232	1.0	400.0	798.6
15	Дэлгэрхаан	480.6	1677	270.4	113	13.1	144	16.7	292	1.2	239.4	210.2
16	**Жаргалант**	**5378.0**	6223	841.1	169	19.6	315	36.5	707	3.0	782.0	4537.0
17	Заамар	1061.0	5084	828.0	195	22.6	410	47.5	658	2.8	755.1	733.0
18	Лүн	1150.0	2604	350.0	98	11.3	155	18.0	417	1.7	319.0	1300.0
19	Мөнгөнморьт	1918.0	2083	272.2	77	9.0	131	15.1	318	1.3	246.6	1846.0
20	Өндөрширээт	1013.3	1816	279.1	54	6.2	107	12.4	421	1.7	258.8	933.9
21	**Сүмбэр**	**3251.0**	1708	240.0	73	8.4	106	12.4	283	1.2	218.0	3011.0
22	Сэргэлэн	552.0	1983	266.2	17	2.0	126	14.6	123	0.5	249.1	385.8
23	Угтаал	1030.0	2411	320.2	118	13.6	167	19.3	315	1.3	286.0	868.8
24	Цээл	1165.0	2479	338.0	105	12.1	153	17.7	458	2.0	306.0	827.0
25	Эрдэнэ	1839.0	3791	497.0	267	31.0	254	29.4	334	1.4	435.2	2342.0
26	Эрдэнэсант	1158.0	4470	645.0	155	18.0	240	27.8	409	1.7	597.5	1013.0
27	Зуунмод	742.0	15295	2401.3	201	23.3	1066	123.6	6512	28.0	567.1	-1659.0
	ДҮН	**54813.0**	**87909**	**12656000**	**2970**	**345.0**	**5538**	**642.4**	**15979**	**69.0**	**12656.0**	**42157.0**

СҮҮНИЙ НӨӨЦ, ҮЙЛДВЭРЛЭХ, БОЛОВСРУУЛАХ СҮҮНИЙ ХЭМЖЭЭ /2016 ОН ХҮРТЭЛ/

№	Үзүүлэлтүүд	2011 он		2012 он		2013 он		2014 он		2015 он		2016 он	
		Тоо	**Саах сүүний хэмжээ /мян.литр/**	**Тоо**	**Саах сүүний хэмжээ /мян.литр/**	**Тоо**	**Саах сүүний хэмжээ /мян.литр/**	**Тоо**	**Саах сүүний хэмжээ /мян.литр/**	**Тоо**	**Саах сүүний хэмжээ /мян.литр/**	**Тоо**	**Саах сүүний хэмжээ /мян.литр/**
	Саалинд хамрагдах нийт үнээ	52542	54813.0	56426	60210.2	61756	65461.0	67961	73841.0	73412	79923.8	76757	84250.1
Үүнээс	Цэвэр, эрлийз үнээний тоо	18110	36220.0	20370	40740.0	22680	45360.0	25440	50880.0	27590	55180.0	29316	58632.0
	Нутгийн үүлдрийн үнээ	34432	18593.0	36056	19470.2	39076	21101.0	42521	22961.3	45822	24743.8	47441	25618.1
Жилд саах сүү /дунджаар/	Цэвэр, эрлийз үнээнээс		2.0		2.0		2.0		2.0		2.0		2.0
	Нутгийн үүлдрийн үнээнээс		0.54		0.54		0.54		0.54		0.54		0.54
	Үйлдвэрийн аргаар боловсруулах сүү сүүн бүтээгдэхүүний хэмжээ	5 мян.тн		7 мян.тн		10 мян.тн		13 мян.тн		15 мян.тн		17 мян.тн	
Уламжлалт аргаар	Цөцгийн тос	3 тн	66,0	5 тн	110.0	8 тн	176	10 тн	220.0	12 тн	264	15 тн	330
	Ааруул	24 тн	216	30 тн	270	36 тн	324	40 тн	360	45 тн	405	50 тн	450
	Аарц	528тн	3168.0	600 тн	3600.0	670 тн	4020.0	700 тн	4200.0	780 тн	4680.0	800 тн	4800.0
	Ээзгий	4.6 тн	50.6	5.2 тн	57.2	5.4 тн	59.4	5.6 тн	61.6	5.8 тн	63.8	6 тн	66.0
	Өрөм	1.2 тн	24.9	1.5 тн	31.2	1.8 тн	37.4	2 тн	41.6	2.3 тн	47.8	2.5 тн	52.0

СҮҮНИЙ НӨӨЦ, ХЭРЭГЦЭЭ, ХЭРЭГЛЭЭНИЙ СУДАЛГАА /2011 ОНЫ БАЙДЛААР/

	Сумын нэр	Нийт сүүний нөөц	Хүн амын тоо	Сумын нийт хэрэгцээ /мян.л/	Үүнээс							Зах зээлд нийлүүлэх сүү /мян.л/
					Дотуур байрны хүүхдийн тоо	Сүү цагаан идээний хэрэгцээ /тн/	СӨБ-ын хүүхдийн тоо	Сүү цагаан идээний хэрэгцээ /тн/	Эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүл/н тоо	Сүү цагаан идээний хэрэгцээ /тн/	Өрхийн хэрэгцээнд /мян.л/	
1.	Алтанбулаг	1430.0	2918	458.1	92	10.6	119	13.8	425	1.8	432.0	972.0
2.	Аргалант	1298.0	1585	248.8	122	14.1	70	8.1	345	1.5	225.1	1049.2
3	Архуст	307.0	1258	189.0	19	2.2	67	7.7	136	0.6	178.5	118.0
4	**Батсүмбэр**	**13915.0**	6753	904.0	318	36.8	90	10.4	701	3.0	853.8	13011.0
5	Баян	365.5	2011	292.0	29	3.3	75	8.7	281	1.2	278.8	73.5
6	Баяндэлгэр	1103.2	1292	164.0	39	4.5	97	11.2	253	1.0	157.3	939.0
7	Баянжаргалан	491.4	1575	225.6	72	8.3	88	10.2	285	1.2	215.9	265.8
8	Баян-Өнжүүл	1073.0	2103	327.4	67	7.7	139	16.1	311	1.3	302.3	745.6
9	Баянхангай	700.0	1427	203.2	96	11.1	126	14.6	295	1.2	176.3	496.8
10	Баянцагаан	433.08	1912	294.5	78	9.0	220	25.5	223	1.0	259.0	138.5
11	Баянцогт	1146.0	1880	285.8	76	8.8	112	13.0	304	1.3	262.7	860.2
12	**Баянчандмань**	**5125.0**	3730	534.0	80	9.2	412	47.7	422	1.8	475.3	4591.0
13	**Борнуур**	**7636.5**	4817	658.0	159	18.4	187	21.6	504	2.1	616.0	6979.0
14	Бүрэн	1128.6	3024	430.0	80	9.2	170	19.7	232	1.0	400.0	798.6
15	Дэлгэрхаан	480.6	1677	270.4	113	13.1	144	16.7	292	1.2	239.4	210.2
16	**Жаргалант**	**5378.0**	6223	841.1	169	19.6	315	36.5	707	3.0	782.0	4537.0
17	Заамар	1561.0	5084	828.0	195	22.6	410	47.5	658	2.8	755.1	733.0
18	Лүн	1650.0	2604	350.0	98	11.3	155	18.0	417	1.7	319.0	1300.0
19	Мөнгөнморьт	2118.0	2083	272.2	77	9.0	131	15.1	318	1.3	246.6	1846.0
20	Өндөрширээт	1213.3	1816	279.1	54	6.2	107	12.4	421	1.7	258.8	933.9
21	**Сүмбэр**	**3251.0**	1708	240.0	73	8.4	106	12.4	283	1.2	218.0	3011.0
22	Сэргэлэн	652.0	1983	266.2	17	2.0	126	14.6	123	0.5	249.1	385.8
23	Угтаал	1189.0	2411	320.2	118	13.6	167	19.3	315	1.3	286.0	868.8
24	Цээл	1165.0	2479	338.0	105	12.1	153	17.7	458	2.0	306.0	827.0
25	Эрдэнэ	2839.0	3791	497.0	267	31.0	254	29.4	334	1.4	435.2	2342.0
26	Эрдэнэсант	1658.0	4470	645.0	155	18.0	240	27.8	409	1.7	597.5	1013.0
27	Зуунмод	742.0	15295	2401.3	201	23.3	1066	123.6	6512	28.0	567.1	-1659.0
	ДҮН	54813.0	**87909**	**12656.0**	**2970**	**345.0**	**5538**	**642.4**	**15979**	**69.0**	**12656000**	**42157.0**

Аймгийн хэмжээний цэвэр, эрлийз үхрийн сүргийн эргэлтийн тооцоо / 2011 он /

Малын төрөл, нас, хүйс	Оны эхэнд байсан малын тоо	Орлого		Зарлага				Оны эцэст байгаа малын тоо
		Шинэ оны төл	Нас дэвшиж ирсэн	Нас дэвшиж явсан	Хүнсэнд	Худалдсан	Хорогдсон	
Бух	605		50			30	40	645
Үнээ	20027		4407		893		120	22340
Эр үхэр	1683		674		1250	165	101	841
Шүдлэн								
Эр	7058		3741	724	5746	268	320	3741
Эм	5126		5192	4407	488		231	5192
Бяруу								
Эр	7012		7750	3741	2955		316	7750
Эм	5442		7645	5192			250	7645
Тугал								
Эр	8115	9050		7750			365	9050
Эм	7965	9060		7645			320	9060
Дүн	**63033**	**18110**	**29459**	**29459**	**11332**	**463**	**3144**	**66264**

Аймгийн хэмжээний цэвэр, эрлийз үхрийн сүргийн эргэлтийн тооцоо / 2012 он /

Малын төрөл, нас, хүйс	Оны эхэнд байсан малын тоо	Орлого		Зарлага				Оны эцэст байгаа малын тоо
		Шинэ оны төл	Нас дэвшиж ирсэн	Нас дэвшиж явсан	Хүнсэнд	Худалдсан	Хорогдсон	
Бух	645		45				41	649
Үнээ	22340		3423		362		1251	24150
Эр үхэр	841		1345		760	34	47	1345
Шүдлэн/ 2 наст/								
Эр	3741		4689	1390	1450	690	211	4689
Эм	5192		6090	3423	690	785	294	6090
Бяруу/ наст/								
Эр	7750		6834	4689	1360	1260	441	6834
Эм	7645		7524	6090	255	870	430	7525
Тугал / төл /								
Эр	9050	10870		6834		1850	366	10870
Эм	9060	9500		7525		1150	385	9500
Дүн	**66264**	**20370**	**29951**	**29951**	**4877**	**6639**	**3466**	**71652**

Аймгийн хэмжээний цэвэр, эрлийз үхрийн сүргийн эргэлтийн тооцоо /2013 он /

Малын төрөл, нас, хүйс	**Оны эхэнд байсан малын тоо**	**Орлого**		**Зарлага**				**Оны эцэст байгаа малын тоо**
		Шинэ оны төл	**Нас дэвшиж ирсэн**	**Нас дэвшиж явсан**	**Хүнсэнд**	**Худалдсан**	**Хорогдсон**	
Бух	649		41				38	652
Үнээ	24150		4640		950		1280	26560
Эр үхэр	1345		325		1019	250	76	325
Шүдлэн/ 2 наст/								
Эр	4689		2424	366	2675	1400	248	2424
Эм	6090		6480	4640	305	820	325	6480
Бяруу/ наст/								
Эр	6834		8220	2424	1460	2588	362	8220
Эм	7525		8220	6480		650	395	8220
Тугал / төл /								
Эр	10870	11960		8220		2074	576	11960
Эм	9500	10720		8220		775	505	10720
Дүн	**71652**	**22680**	**30350**	**30350**	**6409**	**8557**	**3805**	**75561**

Аймгийн хэмжээний цэвэр, эрлийз үхрийн сүргийн эргэлтийн тооцоо / 2014 он /

Малын төрөл, нас, хүйс	Оны эхэнд байсан малын тоо	Орлого		Зарлага				Оны эцэст байгаа малын тоо
		Шинэ оны төл	Нас дэвшиж ирсэн	Нас дэвшиж явсан	Хүнсэнд	Худалдсан	Хорогдсон	
Бух	652		48			10	32	658
Үнээ	26560		3988		1280		1328	27940
Эр үхэр	325		885		310		15	885
Шүдлэн/ 2 наст/								
Эр	2424		4835	933	815	555	121	4835
Эм	6480		6140	3988	400	475	324	7433
Бяруу/ наст/								
Эр	8220		8495	4835	1100	1870	415	8495
Эм	8220		7522	6140	980	690	410	7522
Тугал / төл /								
Эр	11960	13280		8495		2860	605	13280
Эм	10720	12160		7522		2660	538	12160
Дүн	**75561**	**25440**	**31913**	**31913**	**4885**	**9120**	**3788**	**83208**

Аймгийн хэмжээний цэвэр, эрлийз үхрийн сүргийн эргэлтийн тооцоо /2015 он /

Малын төрөл, нас, хүйс	Оны эхэнд байсан малын тоо	Орлого		Зарлага				Оны эцэст байгаа малын тоо
		Шинэ оны төл	Нас дэвшиж ирсэн	Нас дэвшиж явсан	Хүнсэнд	Худалдсан	Хорогдсон	
Бух	658		90				30	718
Үнээ	27940		5718		910	595	1257	30896
Эр үхэр	885		1558		455	390	40	1558
Шүдлэн/ 2 наст/								
Эр	4835		4703	1648	1490	1480	217	4703
Эм	7433		6214	5718	590	790	335	6214
Бяруу/ наст/								
Эр	8495		9894	4703	1260	2150	382	9894
Эм	7522		8490	6214	510	460	338	8490
Тугал / төл /								
Эр	13280	14250		9894		2590	796	14250
Эм	12160	13340		8490		2940	730	13340
Дүн	**83208**	**27590**	**36667**	**36667**	**5215**	**11395**	**4125**	**90063**

Аймгийн хэмжээний цэвэр, эрлийз үхрийн сүргийн эргэлтийн тооцоо / 2016 он /

Малын төрөл, нас, хүйс	Оны эхэнд байсан малын тоо	Орлого		Зарлага				Оны эцэст байгаа малын тоо
		Шинэ оны төл	Нас дэвшиж ирсэн	Нас дэвшиж явсан	Хүнсэнд	Худалдсан	Хорогдсон	
Бух	718		70				28	760
Үнээ	30896		5595		360		1275	34896
Эр үхэр	1558		820		960	536	62	820
Шүдлэн/ 2 наст/								
Эр	4703		5148	890	1660	1965	188	5148
Эм	6214		6630	5595	371		248	6630
Бяруу/ наст/								
Эр	9894		10409	5148	1450	2900	396	10409
Эм	8490		10120	6630	560	960	340	10120
Тугал / төл /								
Эр	14250	15260		10409		3171	670	15260
Эм	13340	14056		10120		2590	630	14056
Дүн	**90063**	**29316**	**38792**	**38792**	**5361**	**12122**	**3797**	**98099**

Òºâ àéìãèéí ñ¿¿ëèéí 3 æèëèéí ìàëûí òîî, òîëãîéí çàðèì ñóäàëãàà

¹	Óòãà	Ìàëûí òºðºë	2007 îí	2008 îí	2009 îí	2010	Äóíäàæ
1	Òîî ìàëûí ç¿é áóñ õîðîãäîë /òîë/	Á¿ãä		93482	29680	560915	
		Òýìýý		47	19	173	
		Àäóó		9538	2410	30865	
		¯õýð		7488	2519	27134	
		Õîíü		41155	12155	268278	
		ßìàà		35254	12577	234465	
2	Òºë ìàëûí õîðîãäîë /òîë/	Á¿ãä		57358	24318	205681	
		Áîòãî		48	26	165	
		Óíàãà		4036	1603	6378	
		Òóãàë		2501	1144	4059	
		Õóðãà		26129	8984	106304	
		Èøèã		24644	12561	88775	
3	Áîéæóóëñàí òºë /òîë/	Á¿ãä		892628	1071226	623336	
		Áîòãî		344	410	296	
		Óíàãà		36329	45317	26121	
		Òóãàë		45929	53407	44824	
		Õóðãà		466391	561503	348222	
		Èøèã		343635	410589	203873	
4	Õýýëòýã÷ ìàëûí òîî /æèëèéí ýöýñò/	Á¿ãä	1150528	1340519	1548768	1308922	
		Èíãý	631	793	902	823	
		Ã¿¿	63089	64470	70772	65019	
		¯íýý	61855	68877	78594	72976	
		Ýì õîíü	577746	677106	799223	681749	
		Ýì ÿìàà	447207	529273	599277	488355	
5	Íèéò ìàëûí òîî /æèëèéí ýöýñò/	Á¿ãä	2626541	3002955	3464172	2710709	
		Òýìýý	2099	2377	2588	2227	
		Àäóó	214997	212728	233066	199837	
		¯õýð	157165	171556	194187	171990	
		Õîíü	1249270	1449797	1714466	1358744	
		ßìàà	1003010	1166497	1319865	977911	
6	100 ýõýýñ áîéæóóëñàí òºë	Áîòãî		54.5	51.7	32.8	46.3
		Óíàãà		57.6	70.3	36.9	54.9
		Òóãàë		74.2	77.5	57.0	69.6
		Õóðãà		80.7	82.9	43.6	69.1
		Èøèã		76.8	77.6	34.0	62.8
7	Ìàëûí ç¿é áóñ õîðîãäîë /õóâèàð/	Á¿ãä		3.6	1.0	16.2	6.9
		Òýìýý		2.2	0.8	6.7	3.2
		Àäóó		4.4	1.1	13.2	6.2
		¯õýð		4.8	1.5	14.0	6.8
		Õîíü		3.3	0.8	15.6	6.6
		ßìàà		3.3	0.8	5.6	6.6
8	Ìàëûí ºñºëò, áóóðàëò /óðüä îíòîé õàðüöóóëàõàä, õóâèàð/	Á¿ãä		14.3	15.4	-21.8	7.9/2.6/
		Òýìýý		13.2	8.9	-13.9	8.2/2.7/
		Àäóó		-1.1	9.6	-14.3	-5.8/-1.9/
		¯õýð		9.2	13.2	-11.4	11.0/3.7/
		Õîíü		16.1	18.3	-20.7	13.7/4.6/
		ßìàà		16.3	13.1	-25.9	3.5/1.2/
9	Õýýëòýã÷ ìàëûí ñ¿ðýãò ýçëýõ	Èíãý		33.4	34.9	37.0	35.1
		Ã¿¿		30.3	30.4	32.5	31.1

	õóâèéí æèí	¯íýý		40.1	40.5	42.4	41.0
		Ýì õîíü		46.7	46.6	50.2	47.8
		Ýì ÿìàà		45.4	45.4	50.0	46.9
10	Òºëèéí õîðîãäëûí õóâü /ãàðñàí òºëòýé õàðüöóóëñàí/	Áîòãî		12.2	6.0	35.8	18.0
		Óíàãà		10.0	3.4	19.6	11.0
		Òóãàë		5.2	2.1	8.3	5.2
		Õóðãà		5.3	1.6	23.4	10.1
		Èøèã		6.7	3.0	30.3	13.3

Ñ¿ðãèéí ýðãýëò õèéõ àðãà÷èàë

¹	**Óòãà**	**Ìàëûí òºðºë**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
1	Ìàëûí òîî òîëãîéí ºñºëò /óðüä îíîîñ õóâü/	Á¿ãä						
		Òýìýý	3.0	3.2	3.4	3.6	3.7	3.8
		Àäóó	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
		¯õýð	4.0	4.5	4.8	5.2	5.5	6.0
		Õîíü	5.0	5.3	5.6	5.8	6.1	6.5
		ßìàà	0.2	0.4	0.4	0.5	0.6	0.6
2	Õýýëòýã÷èéí ñ¿ðýãò ýçëýõ õóâèéí æèí	Èíãý	36.0	36.5	37.0	37.8	38.2	40.0
		Ã¿¿	32.0	33.0	33.0	33.4	33.5	33.8
		¯íýý	42.0	43.0	44.0	44.5	45.0	46.0
		Ýì õîíü	48.0	49.0	49.5	50.0	51.0	52.0
		Ýì ÿìàà	47.0	48.0	49.0	50.0	51.0	52.0
3	Òîì ìàëûí ç¿é áóñ õîðîãäîë /õóâü/	Á¿ãä						
		Òýìýý	3.1	3.0	2.8	2.5	2.2	2.0
		Àäóó	6.0	5.8	5.5	5.2	5.0	4.5
		¯õýð	6.0	5.6	5.3	5.0	4.5	4.0
		Õîíü	6.0	5.8	5.4	5.0	4.5	4.0
		ßìàà	6.0	5.8	5.4	5.0	4.5	4.0
4	100 ýõýýñ áîéæóóëàõ òºë	Áîòãî	47.0	47.5	48.0	48.0	49.0	50.0
		Óíàãà	60.0	65.0	68.0	70.0	72.0	75.0
		Òóãàë	72.0	74.0	75.0	77.0	78.0	79.0
		Õóðãà	75.0	76.0	79.0	81.0	82.0	85.0
		Èøèã	70.0	73.0	75.0	78.0	80.0	81.0
5	Òºë ìàëûí õîðîãäîë /õóâü/	Áîòãî	10.0	8.0	7.0	6.0	5.0	4.0
		Óíàãà	8.0	7.0	6.0	5.0	4.0	3.0
		Òóãàë	4.5	4.0	3.5	3.0	2.5	2.0
		Õóðãà	8.0	6.5	5.5	5.0	4.5	4.0
		Èøèã	10.0	8.0	6.0	5.0	4.5	4.0

Ìàõíû ÷èãëýëèéí ¿õðèéí àæ àõóé áàéãóóëàõ ñ¿ðãèéí ýðãýëòèéí òîîöîî

/ 2008-2013 /

Îí	Ìàëûí òºðºë		Îíû ýõýíä	Îðëîãî			Çàðëàãà				Îíû ýöýñò
				Òºë	Õóäàëäàí àâñàí	Íàñ äýâøñýí	áîðëóóëàõ	Õ¿íñíýä	Íàñ äýâøñýí	õîðîãäîë	
2008		¯íýý	3		5	5					13
		Áóõ			1						1
	Ø¿äëýí	Ýð									
		Ýì	5		15				5		15
	Áÿðóó	Ýð				1					1
		Ýì			5	1					6
	Òºë	Ýð	1	3	10				1		13
		Ýì	1	3	10				1		13
Á¿ãä			**10**	**6**	**46**	**7**			**7**		**62**
2009		¯íýý	13			14	2	2			23
		Áóõ	1								1
	Ø¿äëýí	Ýð				1					1
		Ýì	15			6			14	1	6
	Áÿðóó	Ýð	1			12			1		12
		Ýì	6			12			6		12
	Òºë	Ýð	13	12					12	1	12
		Ýì	13	10					12	1	10
Á¿ãä			**62**	**22**		**45**	**2**	**2**	**45**	**3**	**77**
2010		¯íýý	23			6	2	3			24
		Áóõ	1								1
	Ø¿äëýí	Ýð	1			12	1				12
		Ýì	6			12			6		12
	Áÿðóó	Ýð	12			11			12		11
		Ýì	12			9			12		9
	Òºë	Ýð	12	14					11	1	14
		Ýì	10	11					9	1	11
Á¿ãä			**77**	**25**		**51**	**3**	**3**	**51**	**2**	**94**
2011	Áóõ		1								1
	3 íàñò	Ýð				5					5
		¯íýý	24			12	2	4			30
	Ø¿äëýí	Ýð	12			11	5	2	5		11
		Ýì	12			9			12		9
	Áÿðóó	Ýð	11			12			11		12
		Ýì	9			10			9		10

	Òºë	Ýð	14	16					12	2	16
		Ýì	11	14					10	1	14
Á¿ãä			**94**	**30**		**59**	**7**	**6**	**59**	**3**	**108**

2012	Áóõ		1								1
	3 íàñò	Ýð	5			6	5				6
		¯íýý	30			9		3			36
	Ø¿äëýí	Ýð	11			12	5		6		12
		Ýì	9			10			9		10
	Áÿðóó	Ýð	12			14			12		14
		Ýì	10			13			10		13
	Òºë	Ýð	16	18					14	2	18
		Ýì	14	15					13	1	15
Á¿ãä			**108**	**33**		**64**	**10**	**3**	**64**	**3**	**125**

2013	Áóõ		1		1						2
	3 íàñò	Ýð	6			6	6				6
		¯íýý	36			10	3	4			39
	Ø¿äëýí	Ýð	12			14	6		6		14
		Ýì	10			13			10		13
	Áÿðóó	Ýð	14			16			14		16
		Ýì	13			13			13		13
	Òºë	Ýð	18	20					16	2	20
		Ýì	15	20					13	2	20
Á¿ãä			**125**	**40**	**1**	**72**	**15**	**4**	**72**	**4**	**143**

“Сүү” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх аймгийн салбар зөвлөлийн
хурлын тэмдэглэл № 01

2011.04. 20.

“Сүү” дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх салбар зөвлөлийн хурлыг 2011.04.20-ний өдрийн 10 цагт ЗДТГ-ын 116 тоот өрөөнд хийв.

Хуралд:

Салбар зөвлөлийн дарга: - П.Цэрэн - Аймгийн Засаг даргын орлогч

Нарийн бичгийн дарга - Р.Мөнгөнхайч- ХХААЖДҮГазрын дарга

Гишүүд: - Лхагва -ГХ,БХБГазрын дарга- ыг төлөөлж мэргэжилтэн

- Р.Алтанцэцэг - МХГ-ын даргыг төлөөлж

- Л.Алтанцэцэг ЭМГ-ын дарга

- Б.Батсуурь- ЗДТГ-ын ХБХ-ийн ХАА хариуцсан мэргэжилтэн

- Баярсайхан ЗДТГ-ын ХБХ-ийн Хүнс, худалдаа,үйлчилгээ хариуцсан мэргэжилтэн

- Ж.Рэнцэнбаатар ХХААЖДҮГ-ын Мал эмнэлгийн албаны дарга

- Ш.Баянзул ХХААЖДҮГ-ын Мал үржлийн албаны дарга

- Д.Долзодмаа ХХААЖДҮГ-ын Хүнс, худалдаа хариуцсан мэргэжилтэн нар оролцов.

П.Цэрэн: Салбар зөвлөлийн хурлыг нээж “Сүү дэд хөтөлбөрийг батлаж хэрэгжүүлэх тухай аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн 39 тоот тогтоол, салбар зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд орсон гишүүдийг танилцуулав. Мөн “Сүү” дэд хөтөлбөрийн 7-р бүлгийн талаар мэдээлэл хийв.

1. “Сүү” дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний төслийг боловсруулан байгууллага, хэлтэс дээр ярилцаад V/01-нд танилцуулж, V/04 –нд салбар зөвлөлийн хуралд оруулж батлуулна. Иймд салбарын чиглэлээр хийх ажлуудын саналыг 22-нд ХХААЖДҮГ-т хүргүүлнэ.

Р.Мөнгөнхайч: Дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг сайн боловсруулахад гишүүд ач холбогдолөгч саналаа сайн өгмөөр байна. 28-нд газар дээр, 30-нд ХБХ дээр яирлцах саналтай байна.

Б.Батсуурь: Аймгийн төлөвлөгөөг 5 жилээр хийнэ. Хэрэгжүүлэх арга хэмжээг он, оноор хийнэ. зорилт, хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, хугацаа, хэрэгжүүлэх байгууллага,шаардагдах төсөв хөрөнгийг суулгаж хийнэ.

Сүүний мэдээ, судалгааг сумдаас яаж авах талаар төлөвлөгөөнд оруулах, статистктэй ярих

Шийдвэрлэсэн нь: 1. Төлөвлөгөөг 5 жилээр боловсруулна. Зуунмод , Сэргэлэн сумдаас санал авах

Салбар зөвлөлийн гишүүд саналаа IV/28-нд газар хэлтэс дээр ярилцах, V/01-нд танилцуулна, V/04 –нд хуралдана.

3.Сумдад 2 тоот гарна. Сумын хурал, Засаг даргад тоот явуулъя. Албан тоотод сумын Засаг даргаар ахлуулсан зөвлөл байгуулах, дэд хөтөлбөрийн 7.6 -ийн дагуу ажлыг дүгнэж 11

сарын 25-нд сумын хүнгээр гаргаж сумын төлөвлөгөөг V/10-ны дотор гаргах, хөтөлбөрийг иргэн, ААН –дэд сурталчлах ажлыг зохион байгуулах

4. "Сүү"дэд хөтөлбөрийг аймгийн сонинд бүрэн эхээр хэвлүүлэх, хөтөлбөр төлөвлөгөөг товхимол болгон хэвлүүлэх талаар, төлөвлөгөөнд тусгах, сүү үйлдвэрлэгч, фермерүүдэд зориулсан технологийн сургалт, зөвлөгөөн хийх талаар тусгах

Хурал 11 цагт дуусав.

Тэмдэглэл хөтөлсөн: Салбар зөвлөлийн гишүүн Д.Долзоодмаа

Танилцсан: Аймгийн Засаг даргын орлогч, салбар зөвлөлийн дарга П.Цэрэн

Төсөл

Төлөвлөгөө, журам батлах тухай

“Сүү” дэд хөтөлбөр батлаж хэрэгжүүлэх тухай аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн 2011 оны 03 сарын 23-ний өдрийн 39 дугаар тогтоолын 4.4.8, 7.4 дэх заалтуудыг хэрэгжүүлэх зорилгоор ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

Нэг. “Сүү” дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг 1-р хавсралтаар, Сүү үйлдвэрлэгч сум, аж ахуйн нэгж, иргэнийг шалгаруулж урамшуулах журмыг хоёрдугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

Хоёр. Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангаж ажиллахыг хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх аймгийн салбар зөвлөлийн дарга, Засаг даргын орлогч / П.Цэрэн/-д даалгасугай.

Гурав. Сумдын Засаг дарга нарт ДААЛГАХ нь:

1. Уг төлөвлөгөө, журмыг аж ахуйн нэгж , байгууллага, иргэдэд сурталчлан ухуулан таниулах ажлыг орон нутагтаа зохион байгуулж хэрэгжүүлэн сүү үйлдвэрлэлтийг нэмэгдүүлэх

2. Сүү үйлдвэрлэгч сум, аж ахуйн нэгж, иргэнийг шалгаруулж урамшуулах журмын дагуу материалыг хугацаанд нь бүрдүүлж жил бүрийн 12 сарын 01-ны дотор багтаан аймгийн Хүнс, хөдөө аж ахуй жижиг дунд үйлдвэрийн газарт ирүүлэх

Дөрөв. Төлөвлөгөө журмын хэрэгжилтэнд хяналт тавьж ажиллахыг Хөгжлийн бодлогын хэлтэс /Д.Чулуунбат/ -д даалгасугай .

ЗАСАГ ДАРГА Ц.ЭНХБАТ

Аймгийн Засаг даргын 2011оны
. . . .. дугаар сарын . . . –ны өдрийн
. . . . . тоот захирамжийн 1-р хавсралт

“Сүү”дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх аймгийн төлөвлөгөө / 2011-2016/

1.	**Зорилт**	**Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ**	**Хэрэгжүүлэх хугацаа**	**Хэрэгжүүлэх байгууллага**	**Шаардагдах төсөв / сая.төгрөг /**
	Тал хээрийн бүсийн сумдад уламжлалт аргаар цагаан идээг боловсруулж, эрчимжсэн мал аж ахуйг эрхлэх бүс нутаг болох Алтанбулаг, Аргалант, Батсүмбэр, Борнуур, Баянцогт,Баянчандмань , Жаргалант, Заамар, Лүн, Мөнгөнморьт, Сүмбэр, Угтаалцайдам, Эрдэнэ, Эрдэнэсант сумдад сүүний чиглэлийн эрчимжсэн аж ахуйг хөгжүүлэх, малчин өрх, фермер, үйлдвэр, цехүүдийг хоршин ажиллуулах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэн малчдын орлогыг нэмэгдүүлнэ.	1.1. Эрчимжсэн аж ахуйн саалийн үнээг 100%, нутгийн үүлдрийн үнээний 80%, төлтэй ямааны 50%, хонины 20%-ийг тус тус саалинд хамруулж зах зээлд нийлүүлэх сүүний хэмжээг нэмэгдүүлж хөтөлбөрийн шалгуур үзүүлэлтийг жил бүр хангана.	2011- 2016	ХБХ ХХААЖДҮГ Сумдын ЗДТГ	
		1.2.Малчид, мал бүхий иргэд, фермерүүдийн бэлтгэсэн сүүний мэдээг сумдын МЭҮ-ийн тасаг багуудаас авч сумын дүнгээр нэгтгэн сар бүр мэдээллийн сүлжээнд хамруулна.	2011 оны 6 сараас эхлэн сар бүр	ХХААЖДҮГ Сумдын ЗДТГ	
		1.3.Малчид , өрх бүр үйлдвэрлэгч байж малаа саалинд бүрэн хамруулан сүү, цагаан идээ бэлтгэн сумынхаа төсөвт байгууллага болон иргэдийн хэрэгцээг хангана.	2011-2016	Сумдын ЗДТГ Багийн Засаг дарга Өрх бүр	
		1.4.Өрх, хоршоо, малчдын бүлгийн түвшинд сүү боловсруулж цөцгийн тос, цагаан идээ үйлдвэрлэх тоног төхөөрөмж нийлүүлэх, бага оврын цех байгуулах төсөлд бүлэг, хоршоодыг хамруулж бичил бизнесийг дэмжинэ.	2011	ХХААЖДҮГ Сумын Засаг дарга	Хөтөлбөр төслийн хөрөнгө оруулалт
		1.5. Ýð÷èìæñýí ìàë àæ àõóéí á¿ñ íóòàãò ñ¿¿, ìàõ áîëîí òàðèìàë òýæýýëèéí ¿éëäâýðëýëèéí ¿éë àæèëëàãààã äýìæèæ, õºíãºëºëòòýé çýýë, õºðºíãº îðóóëàëòûí àðãà õýìæýýíä æèëä 5-ààñ äîîøã¿é èðãýä, àæ àõóéí íýãæèéã õàìðóóëæ, á¿òýýãäýõ¿¿í ¿éëäâýðëýëèéí õýìæýýã íýìýãä¿¿ëíý.	2011-2016	ÕÕÀÀÆÄ¯Ãàçàð МҮАлба	200.0
		1.6. Аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу эрчимжсэн мал аж ахуй эрхлэх бүс нутагт тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусган хэрэгцээт тэжээлээ тариалах газар олголтыг хийнэ.	2011-2016	ГХ,БХБГазар Сумын Засаг дарга	

		1.7. Ñ¿¿íèé ÷èãëýëèéí çàãâàð ôåðìèéí àæ àõóéã Áàÿí÷àíäìàíü, Áîðíóóð, Áàòñ¿ìáýð, Áàÿíöîãò çýðýã ñóìäàä ººðñäèéí íü ñàíàà÷ëàãûí ¿íäñýí äýýð íýìæ áàéãóóëàí 2016 îíä àéìãèéí õýìæýýíä 15-ààñ äîîøã¿é çàãâàð àæ àõóéòàé áîëгоно.	2011-2016	Холбогдох сумдын ЗДТГ	ААН,иргэдийн хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төслийн
		1.8.Тал хээрийн сумдад хонь, ямааны сүүг ашиглан шинэ нэр төрлийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх,савлах боломжийн талаар шинжлэх ухааны байгууллагуудтай хамтран ажиллаж богийн сүүний нөөц ашигалалтыг нэмэгдүүлнэ.	2012-2016	ХХААЖДҮГ ÝØÁàéãóóëëàãатай хамтрах	
		1.9. Îãîî àæèëëàæ áàéãàà ìàëûí òýæýýëèéí ¿éëäâýð, öåõèéí òîííîã òºõººðºìæèéã øèíý÷ëýõ çàìààð õ¿÷èí ÷àäëûã íü äýýøë¿¿ëæ, æèëä äóíäæààð 11.8 ìÿíãàí òí-îîñ äîîøã¿é òýæýýë ¿éëäâýðëýíý. Òºëºâëºãººíèé õóãàöààíä òýæýýëèéí ¿éëäâýð Угтаалцайдам, Эрдэнэсант , öåõүүдийã, Баянхангай, Алтанбулаг, Борнуур, Аргалант, Архуст, Баяндэлгэр, Заамар, Цээл, Баянчандмань сумдад øèíýýð нэмж байгуулна.	2011-2016	ÕÕÀÀÆÄ¯Ãàçàð Ñóìûí ÇÄÒÃàçàð	Аймаг, сумын ЖДҮ-ийг дэмжих сан Хөтөлбөр, төсөл
		1.10.Дарш тэжээл бэлтгэн ñ¿¿íèé ÷èãëýëèéí фермерийн аж ахуйнуудад үйлчлэх äóíäûí àæ àõóéã Áàÿí÷àíäìàíü, Áàòñ¿ìáýð, Áîðíóóð, Æàðãàëàíò ñóìäàä áàéãóóëíà.	2013 îíîîñ	ÕÕÀÀÆÄ¯Ãàçàð Ñóìûí ÇÄÒÃàçàð	60.0
		1.11. Ôåðìåðèéí àæ àõóéí øààðäëàãà õàíãàæ, ñ¿¿íèé ÷èãëýëèéí ìàë ¿ðæ¿¿ëæ, ñ¿¿, ñ¿¿í á¿òýýãäýõ¿¿í ¿éëäâýðëýæ áàéãàà àæ àõóéí íýãæ, èðãýäèéí öºì ñ¿ðãèéí ìàë, õýýëò¿¿ëýã÷èéã ýõíèé ýýëæèíä 100 õóâü ýýìýã äóãààðòàé áîëãîí áèåèéí ¿íäñýí õýìæýýí¿¿ä, õýýëò¿¿ëýã òºëºëò, ñ¿¿íèé ãàðö çýðýã àøèã øèìèéí ñóäàëãàà õèéæ á¿ðòãýë ìýäýýëëèéí ñàíä îðóóëíà.	2011 îíîîñ	ÕÕÀÀÆÄ¯Ãàçàð Ñóìûí ÇÄÒÃ-ûí ÌÝ¯Òàñàã	90.0
		1.12.Õýýëò¿¿ëýã÷èéí õ¿ðýëöýýã íýìýãä¿¿ëýõ çîðèëãîîð àæ àõóéí íýãæ, èðãýäèéí çàõèàëãà áîëîí õýðýãöýýã ¿íäýñëýí Áàòñ¿ìáýð, Áàÿí÷àíäìàíü ñóìààñ àëàòàó, õàð òàðëàí, Áîðíóóð ñóìààñ õàð òàðëàí, Æàðãàëàíò ñóìààñ ñýëýíãý ¿¿ëäðèéí ¿õðèéí ºñâºð áóõ, ãóíæèéã öºì ñ¿ðãýýñ áîéæóóëæ, ¿ðæèëä àøèãëàíà.	2011-2016	ÕÕÀÀÆÄ¯Ãàçàð Ñóìûí ÇÄÒÃ-ûí ÌÝ¯Òàñàã	
		1.13. Ýð÷èìæñýí ìàë àæ àõóéí á¿ñ íóòãèéí ñóìäûí ¿¿ëäýð, îìãèéí ñòàíäàðòûí øààðäëàãà õàíãàñàí ¿íýýíä ãàäààäûí áa	2011-2016	ÕÕÀÀÆÄ¯Ãàçàð Õîëáîãäîõ ñóìûí	40.0

		ººðèéí îðíû ºíäºð àøèã øèìò ìàëûí ã¿í õºëäººñºí болон хүйс жолоодсон ¿ðýýð çîõèîìîë õýýëò¿¿ëýã, Áàÿí÷àíäìàíü, Áàòñ¿ìáýð ñóìäàä ¿õýð, áîã ìàëä õºâðºë ¿ð ñóëãàõ àæëûã õèéнэ.		ÇÄÒÃ-ûí ÌÝ¯Òàñàã ÝØÁàéãóóëëàãóóä	
		1.14. Çîõèîìîë õýýëò¿¿ëãèéí ¿íýýíèé ïóíêòèéã Àðãàëàíò, Áàÿíöîãò, Áàòñ¿ìáýð. Мөнгөнморьт, Ñ¿ìáýð, Çóóíìîä болон тал хээрийн сумдад áîãèéí çîõèîìîë õýýëò¿¿ëãèéí ï¿нêòèéã Áàÿíöàãààí, Áàÿí-ªíæ¿¿ë ñóìàíä ¿å øàòòàéãààð øèíýýð áàéãóóëæ, Áàòñ¿ìáýð, Áîðíóóð ñóìàíä ¿íýýíèé ãàðäàí õýýëò¿¿ëãèéã çîõèîí áàéãóóëàõ õýñýã àæèëëóóëíà.	2011-2016	ÕÕÀÀÆÄ¯Ãàçàð МҮА ëáà ñóìûí ÇÄÒÃ-ûí ÌÝ¯Òàñàã ÝØ-íèé áóëîí òºñëèéí áàéãóóëëàãóóä	55.0
		1.15.Ñ¿¿íèé ÷èãëýëèéí õàð òàðëàí, àëàòàó, ñåìèíòàëü ¿¿ëäðèéí ºñâºð áóõ, ãóíæ áîéæóóëàõ ¿ðæëèéí àæ àõóéã Áîðíóóð, Áàòñ¿ìáýð, Àðãàëàíò ñóìûí ôåðìåð¿¿äèéã ò¿øèãëýí áàéãóóëæ, ñòàíäàðòûí øààðäëàãàä íèéöñýí áóõ, ãóíæèéã áóñàä àæ àõóéí íýãæ, èðãýäèéí ¿õýð ñ¿ðýãò ñàéæðóóëàã÷ààð àøèãëàí àøèã øèì ºíäºðòýé öººí òîîíû çîõèñòîé ñ¿ðãèéí á¿òýöòýé áолгох ажлуудыг зохион байгуулна.	2012-2016	ÕÕÀÀÆÄ¯Ãàçàð МҮА ëáà Õîëáîãäîõ ñóìûí ÇÄÒÃ-ûí ÌÝ¯Òàñàã	
		1.16. Áàÿí÷àíäìàíü, Áîðíóóð,Батсүмбэр ñóìûí ¿íýýíèé çàãâàð ôåðìèéí àæ àõóéä ¿íýýã æèëèéí òóðø òîéðãîîð òºëë¿¿ëæ, ñ¿¿í ñ¿¿í á¿òýýãäýõ¿¿íèé ¿éëäâýðëýëèéí æèãä ¿éë àæèëëàãààã õàíãàõ ýõëýë òàâèõ.	2012 îíîîñ	ÕÕÀÀÆÄ¯Ãàçàð Ñóìûí ÇÄÒÃ	
		1.17. Мал аж ахуй, газар тариалан хосолсон загвар эрчимжсэн аж ахуйг Батсүмбэр, Жаргалант сумдад шинээр байгуулна.	2011-2013	ХХААЖДҮГ ХААШУОНТөв “Жайка” төсөл	Төслийн хөрөнгө оруулалт
		1.18.Газрын харилцааны талаар баримтлах аймгийн бодлогыг баримтлан эрчимжсэн мал аж ахуй эрхлэгчдэд нэг хонин толгойд шилжүүлсэн элит малд 0.5 га хүртэлх тэжээлийн талбайг гэрээгээр эзэмшүүлнэ.	2011-2016	ГХ,БХБГазар, Сумын Засаг дарга	
		1.19.Сүүний үхрийн үүлдэрлэг байдлыг сайжруулах зорилгоор зохиомол хээлтүүлэгт бүрэн хамруулах, сүүний үхрийн бүртгэл мэдээллийн санд хамрагдах , үржлийн өсвөр гунж, бухыг чиглэлтэй бойжуулж буй ажлын гүйцэтгэлд хяналт тавина.	2011-2013	МХГ	
		1.20.Сүүний үхрийн үүлдэрлэг байдлыг сайжруулах зорилгоор зохиомол хээлтүүлэгт бүрэн хамруулах, сүүний үхрийн бүртгэл мэдээллийн санд хамрагдах , үржлийн өсвөр гунж, бухыг чиглэлтэй бойжуулж буй	2011-2013	МХГ	

		ажлын гүйцэтгэлд хяналт тавина.			
2.	Сүү боловсруулах технологийг сайжруулах, үйлдвэр, цехүүдийн хүчин чадлыг бүрэн ашиглах замаар үйлдвэрлэлтийн хэмжээг нэмэгдүүлж, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний ариун цэвэр, эрүүл ахуйн түвшинг сайжруулна	2.1.Батсүмбэр суманд өдөрт 10тн сүү боловсруулах хүчин чадалтай, орчин үеийн технологи бүхий бүсийн хэмжээний сүүний үйлдвэр байгуулна.	2011-2012	ХБХ Батсүмбэр сумын ЗДТГ	
		2.2.Архуст, Баян, Баянжаргалан, Баянцагаан, Баян-Өнжүүл, Дэлгэрхаан ,Өндөрширээт, Угтаал, Цээл, Сэргэлэн сумдууд сүү цагаан идээ боловсруулах тоног төхөөрөмжтэй болох төсөл хэрэгжүүлэн сумын үйлдвэрлэл, үйлчилгээг дэмжих сангаас хөнгөлөлттэй зээл олгоно.	2011-2016	Холбогдох сумдын үйлдвэрлэл, үйлчилгээг дэмжих сангийн зөвлөл	Сум хөгжүүлэх сан
		2.3. Бүрэн суманд сүү, цагаан идээ боловсруулах бага оврын тоног төхөөрөмжийг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын дэмжлэгээр нийлүүлнэ.	2011	ХБХ Бүрэн сумын ЗДТГ	10.0
		2.4. Аргалант, Баянчандмань, Борнуур, Жаргалант, Сүмбэр, Мөнгөнморьт,Баянцогт,Баянхангай, Лүн, Эрдэнэ, Эрдэнэсант сумдын сүү, сүүн бүтээгдэхүүн боловсруулах үйлдвэр, цехүүд болон шинээр нэмэгдэх үйлдвэр, цехүүдийг хүчин чадлаар нь тогтвортой ажиллуулж нийт бэлтгэсэн сүүний 20%-ийг үйлдвэрийн аргаар боловсруулдаг болно.	2011-2016	ХХААЖДҮГ Сумдын ЗДТГ	
		2.5. Баянцогт сумын сүүний нөөцийг судлаж хөргөлтийн танкир байгуулна.	2011-2012	ХХААЖДҮГ Баянцогт сумын ЗДТГ	
		2.6. Аргалант, Мөнгөнморьт сумдад 5 тн сүү цуглуулж хөргөх хүчин чадалтай хөргөлтийн төв шинээр байгуулах ажлыг хөтөлбөр, төслийн хөрөнгө оруулалтаар шийдвэрлэнэ.	2013-2016	ХХААЖДҮГ Сумдын ЗДТГ	Хөтөлбөр төслийн хөрөнгө оруулалт
		2.7.Аймгийн хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж буй сүүний үйлдвэр, цехүүдийн үйлдвэрийн технологи, ажлын байрны болон үйлдвэрлэлийн орчны эрүүл ахуй,халдвар судлалын нөхцөл, үйлдвэрлэж буй бүтээгдэхүүний аюулгүй байдалд үнэлгээ өгч дүгнэлт гаргана.	2011-2016	МХГ	
		2.8.Шошгын стандартын шаардлагыг үйлдвэрлэгчдэд танилцуулах, хэрэгжилтийг сайжруулах талаар заавар зөвлөмж өгч	2011-2012	МХГ	

		2.9.Зооноз болон шинээр сэргэж байгаа халдварт өвчнүүдийн тандалт шинжилгээнд эрчимжсэн МАА-н чиглэлийн бүс нутгийн сумдын малыг хамруулж, халдварлалтыг тогтоон тэмцэх арга хэмжээг боловсруулна. /Ям, сүрьеэ, бруцеллёз, АХЦБӨ, лейкоз/	2011	ХХААЖДҮГ Сумын ЗДТГ, МЭҮ-ийн тасаг	ММҮХөтөлбөр 12,0 сая
		2.10. Эрчимжсэн аж ахуйн 10.0мян үнээнд бруцеллёз, сүрьеэ, лейкоз өвчнөөс эрүүлжүүлэх шинжилгээ хийж өвчтэй малыг нядалж устгахад шаардагдах нөхөн төлбөрийн асуудлыг хуулийн дагуу шийдвэрлүүлэх	2011-2016	ХХААЖДҮГ	ММҮХөтөлбөр 6.0 сая
		2.11. "Бруцеллёз өвчнөөс мал сүрэг нь эрүүлжсэн сүү нийлүүлэгчдэд зохих журмын дагуу "Эрүүл сүрэгтэн" гэрчилгээ олгож баталгаажуулан орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр сурталчилна.	2011-2016	ХХААЖДҮГ Сумын ЗДТГ, МЭҮ-ийн тасаг	
		2.12. Малчид, фермерүүдийн бэлтгэсэн сүүг хоршоогоор дамжуулан хүлээн авч нийлүүлэх, нийлүүлсэн сүүнд нь урамшуулал олгодог биржийн тогтолцоонд мал бүхий иргэд, фермерүүдийг хамруулна.	2012-2016	ХХААЖДҮГ	
		2.13. "Сүү" үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд сүүний үйлдвэр, цехүүд, сүү бэлтгэн нийлүүлэгч фермерүүдэд сүү боловсруулах дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэх, эргэлтийн хөрөнгийн дэмжлэг авахад нь хөнгөлөлттэй зээлд хамруулна.	2011-2016	ХХААЖДҮГ	"Сүү" ҮХ-ийн хөрөнгө оруулалт
		2.14.Сүүний үйлдвэрлэлийн улирлын хэлбэлзлийг арилгах өвлийн сүү үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэхэд зориулсан удаан хадгалах бүтээгдэхүүний үйлдвэр, цех байгуулах үүсгэл санаачилгыг дэмжин ЖДҮ-ийн хөнгөлөлттэй зээлд хамруулна. / хуурай сүү, бяслаг/	2012 -2016	ХХААЖДҮГ	ЖДҮ-ийг дэмжих сан Сум хөгжүүлэх сан
		2.15. Худалдаанд нийлүүлэх сүү сүүн бүтээгдэхүүнд чанар, ариун цэвэр, эрүүл ахуйн хурдавчилсан шинжилгээ хийх хөдөлгөөнт болон суурин цэг, лабораторийн багаж, тоног төхөөрөмжөөр сумдыг хангах ажлыг төсөл, хөтөлбөрт хамруулах замаар шийдвэрлэнэ.	2011-2016	ХХААЖДҮГ	Хөтөлбөр төслийн хөрөнгө оруулалт
3.	Хүүхдийн хоол тэжээлийн хэрэгцээ, "Үдийн цай" хөтөлбөр,	3.1. Алтанбулаг суманд Тайландын "Гүнжийн сан"-гийн төслөөр байгуулагдсан "Үдийн цайны загвар төв"-ийн үйл ажиллагааг бусад сумдад сурталчилж, тогтвортой	2011-2016	ХХААЖДҮГ Сумдын ЗДТГ	

	сургуулийн дотуур байр, эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгсдийн хэрэгцээнд шаардлагатай зохицуулах үйлчилгээтэй баяжуулсан сүү, сүүн бүтээгдэхүүнийг дотоодын үйлдвэрлэлээр хангана.	ажиллахад нь дэмжлэг үзүүлж хамтарч ажиллана.			
		3.2 "Үдийн цай" хөтөлбөрийн хүрээнд 7 хоногт 1-2 өдөрт баталгаатай сүү, сүүн бүтээгдэхүүнийг дотоодын үйлдвэр цехүүдээс нийлүүлэх замаар үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.	2011-2016	НБХ ХХААЖДҮГ	
		3.3.Хүүхдийн болон сувиллын хоол тэжээл, зохицуулах үйлчилгээтэй сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэр, цех байгуулах ААН, иргэдийг дэмжин хөнгөлөлттэй зээлд хамруулна.	2011-2016	ХХААЖДҮГ Сумдын ЗДТГ	Сум хөгжүүлэх сан
		3.4. Амралт сувилал, аялал жуулчлалын үйл ажиллагааг түшиглэн сүү, цагаан идээ, гүүний саам, айрагны сувиллал байгуулах төслийг шалгаруулж зээлд хамруулан , мэргэжил арга зүйн дэмжлэг үзүүлнэ.	2011-2016	Сумдын ЗДТГ	Сум хөгжүүлэх сан
		3.5. Сумдын төсөвт байгууллагуудад өөрсдийн хэрэгцээний сүү цагаан идээ бэлтгэх даалгавар өгч богийн саалийн үед нь албан байгууллагаас хүн хүчээр туслах хамтран ажиллах гэрээ байгуулж ажиллуулна.	2011-2016	ХХААЖДҮГ ЭМГ БСГ Сумдын ЗДТГ	
		3.6. "Бага насны хүүхдийн хоол тэжээлийн архаг дутлыг бууруулах төсөл"-ийг хэрэгжүүлэн, хүүхдийг сүү, цагаан идээ, саамаар чийрэгжүүлэх ажлыг сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл эрхлэгч ААН-тэй хамтран зохион байгуулна.	2011-2013	ЭМГ ХХААЖДҮГ Сумдын ЗДТГ	Хөтөлбөр төслийн хөрөнгө оруулалт
		3.7.Зуунмод суманд хүүхдийн сүүн тэжээлийн цэг байгуулна.	2011-2012	ЭМГ ХХААЖДҮГ Зуунмод сумын ЗДТГ	Аймаг, сум хөгжүүлэх сан
4.	Сүү цагаан идээний ач холбогдлын талаар сургалт, сурталчилгаа өрнүүлэн хэрэглээг нэмэгдүүлэх замаар үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.	4.1.Сүү үйлдвэрлэгчдийн аймгийн зөвлөгөөн зохион байгуулна.	2011	ХБХ ХХААЖДҮГ	10.0 Орон нутгийн төсөв
		4.2.Өсвөр насны хүүхэд, залуучуудын өсөлт хөгжил, эрүүл мэндэд сүү цагаан идээний шимт чанар, илчлэгийн ач холбогдлыг ойлгуулах сургалт сурталчилгаа хийж зөвлөмж, гарын авлага, сурталчилгааны материалаар хангана.	2011-2016	ЭМГ ХХААЖДҮГ БСГ	15.0 Төсөл хөтөлбөр
		4.3.Уламжлалт анагаах ухааны эмчилгээнд сүү, цагаан идээний хэрэглээг нэмэгдүүлэн, сурталчилна.		ЭМГ	
		4.4. Төв таймс болон эрүүл мэндийн сар тутмын сонинд цувралаар сүү цагаан идээний ач холбогдлын талаархи	2011-2016	ХХААЖДҮГ ЭМГ	

		мэдээлэл, сурталчилгааг тогтмол хийнэ.		ЭМБайгууллагууд	
		4.5. Орон нутгийн болон төвийн хэвлэл мэдээлэл, радио телевизээр үзэсгэлэн худалдаанд амжилттай оролцсон, үйлдвэрлэлээ өргөжүүлэн хөрөнгө оруулалт хийсэн аж ахуйн нэгж хамт олныг урамшуулах, сурталчлах ажлыг зохион байгуулна.	2011-2016	ХХААЖДҮГ	2.5
		4.6. Áîä ìàëûí çîõèîîîë õóýëò¿¿ëãèéí òåõíèê÷äèéí ñóðãàëòàíä æèë á¿ð 2-îîñ äîîøã¿é òåõíèê÷èéã äààòàí ñóðãàõ,5-ààñ äîîøã¿é ìýðãýæèëòíèéã øèíýýð ñóðãààæ äààëàãààæóóëíà.	2011-2016	ХХААЖДҮГ	Хөтөлбөр, төслийн хөрөнгө оруулалт
		4.7. Ìàëûíõàà ÷àíàðûã ñàéæðóóëæ, íýãæýýñ àâàõ á¿òýýãäýõ¿¿íèé õýìæýýã íýìýãä¿¿ëñýí ñ¿¿íèé ÷èãëýëèéí ôåðìåðèéí àæ àõóéí ¿éë àæèëëàãààã äýìæèæ, àéìàã ñóìûí õºäºëìºðèéí àâàðãààð øàëãàðóóëæ, îëîí íèéòýä àðãà òóðøëàãûã íü ñóðòàë÷èëíà.	2011-2016	ХБХ ХХААЖДҮГ	
		4.8. Сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн үйл ажиллагааг сурталчлах, орлогыг нь нэмэгдүүлэх чиглэлээр жилд 2 удаа үзэсгэлэн худалдааг аймгийн төвд зохион байгуулна.	2011-2016	ХХААЖДҮГ Сумдын ЗДТГ	
		4.9. “Сүү” дэд хөтөлбөрийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлэн сүү бэлтгэн нийлүүлэлт, үйлдвэрлэлт, борлуулалтын чиглэлээр тодорхой үр дүнд хүрсэн сум, ААН, иргэдийг урамшуулах журам боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.	2011-2016	ХХААЖДҮГ	16.0
		4.10. Øилдэг ¿éë àæèëëàãààòàé фермүүдийн туршлагыг дэлгэрүүлэх çîðèëãîîð àæ àõóéí íýãæ, èðãýä, ôåðìåð¿¿äèéã îðîëööóóëñàí “Ôåðìåð àÿëàë”-èéã жил бүр çîõèîí áàéãóóëíà.	2011-2016	ХХААЖДҮГ	4.8 Орон нутгийн төсөв
	ДҮН				**521.3**

Салбар зөвлөл

Аймгийн Засаг даргын 2011оны
. . . .. дугаар сарын . . . –ны өдрийн
. . . . . тоот захирамжийн 2-р хавсралт

Сүү үйлдвэрлэгч сум, аж ахуйн нэгж, иргэнийг шалгаруулж урамшуулах журам

Нэг. Зорилго

Сүү үйлдвэрлэлтийг нэмэгдүүлэхэд идэвхи санаачилга гарган малынхаа үүлдэр угсаа тэжээллэгийг сайжруулан ашиг шимт малыг өсгөн үржүүлж зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж хүн амыг сүү, сүүн бүтээгдэхүүнээр хангахад амжилт гарган,үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнээ мэдээ судалгаанд бүрэн хамруулсан сум, аж ахуйн нэгж, иргэдийг урамшуулахад энэхүү журмын зорилго оршино.

Хоёр. Сум шалгаруулах шалгуур үзүүлэлт

1. Сүүний чиглэлийн фермерийн аж ахуй болон үнээний тооны өсөлт өмнөх оноос өссөн байна.
2. Саалинд хамрагдах малын тооны өсөлт / саалинд хамрагдвал зохих малынхаа хэдэн хувийг саалинд хамруулсан /
3. Бэлтгэн нийлүүлсэн сүүний хэмжээг сумын болон аймгийн мэдээ судалгаанд бүрэн хамруулсан байх
4. Уламжлалт аргаар болон үйлдвэр, цех, бага оврын тоног төхөөрөмж ашиглан боловсруулсан цагаан идээний хэмжээ нэр төрөл тус бүрээр , тоо хэмжээний өсөлт
5. Шинээр бий болсон ажлын байрны тоо
6. Сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлд оруулсан хөрөнгө оруулалтын хэмжээ /Сум хөгжүүлэх сан, төсөл, хөтөлбөрт хамрагдсан байдал/

Гурав. Аж ахуйн нэгжийг шалгаруулах шалгуур үзүүлэлт

1. Өндөр ашиг шимийн чиглэлээр дагнан төрөлжсөн нэг үүлдийн малыг сонгон үржүүлж бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл нь 3-аас доошгүй жил тасралтгүй явагдсан жил дараалан өссөн байх
2. Саалийн чиглэлийн аж ахуйн нэгж 30-аас доошгүй тухайн үүлдэр омгийн стандартын шаардлага хангасан үнээтэй жилд нэг үнээнээс 3000 -аас доошгүй литр сүү саасан, сүүний үйлдвэрлэл нь жил дараалан өссөн байх
3. Тухайн аж ахуйн нэгж нь малын арчилгаа маллагааны технологи, эрүүл ахуйн шаардлагыг хангасан зориулалтын байртай байна.
4. Мал нэг бүр нь хувийн дугаартай, үржилд ашиглаж байгаа малын удам гарвал, ашиг шимийн бүртгэлтэй, чанар нь мэргэжлийн байгууллагаар баталгаажсан байх
5. Малаа халдварт, паразиттах өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд бүрэн хамруулан эрүүл сүрэгтэн болсон байх

6. Тодорхой аж ахуйн нэгжтэй болон орон нутгийн төсөвт байгууллагатай гэрээ байгуулан ажиллаж эрүүл ахуйн шаардлага хангасан сүү, сүүн бүтээгдэхүүн нийлүүлдэг байх
7. Малынхаа ашиг шимийг нэмэгдүүлэх, бүтээгдэхүүний чанарыг сайжруулах чиглэлээр шинэ техник, тоног төхөөрөмж, дэвшилтэт арга технологи нэвтрүүлэхэд хөрөнгө оруулалт хийж, тодорхой үр дүн гаргасан байх

Дөрөв. Иргэнийг шалгаруулах шалгуур үзүүлэлт

1. Саалийн чиглэлийн аж ахуй эрхэлж байгаа иргэн 15-аас доошгүй тухайн үүлдэр омгийн стандартын шаардлага хангасан үнээтэй жилд нэг үнээнээс саасан сүү , сүүний үйлдвэрлэл нь жил дараалан өссөн байх
2. Бог малын сүүний нөөцийг ашиглан уламжлалт аргаар болон бага оврын тоног төхөөрөмжөөр бэлтгэсэн сүү, цагаан идээний нэр төрөл,зах зээлд нийлүүлсэн тоо хэмжээ
3. Малаа халдварт, паразиттах өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд бүрэн хамруулан эрүүл сүрэгтэн болсон байх
4. Тодорхой аж ахуйн нэгжтэй болон орон нутгийн төсөвт байгууллагатай гэрээ байгуулан ажиллаж эрүүл ахуйн шаардлага хангасан сүү, сүүн бүтээгдэхүүн нийлүүлдэг байх

Тав . Шагналд тодорхойлох, шалгаруулах зарчим

1. “Сүү” дэд хөтөлбөрийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх чиглэлээр тодорхой ажил зохион байгуулж , журмын шалгуур үзүүлэлтийг хангасан сум 2, аж ахуйн нэгж 2 , иргэн 2-ыг жил бүр шалгаруулж урамшуулна.

Энэхүү журмын шаардлага, шалгуур үзүүлэлтийг хангасан сум, фермер,аж ахуйн нэгж, иргэний тодорхойлолт, холбогдох материалыг сумын Засаг даргын Тамгын газар жил бүрийн 12 сарын 01-ны дотор багтаан аймгийн Хүнс, хөдөө аж ахуй жижиг дунд үйлдвэрийн газарт ирүүлнэ.

2.Хүнс, хөдөө аж ахуй жижиг дунд үйлдвэрийн газар нь сумаас ирүүлсэн тодорхойлолт, холбогдох материалыг хянан үзэж сүүний нөөцийг бүрэн ашиглаж өндөр амжилт гаргасан сум 2, аж ахуйн нэгж 2, иргэн 2-ийг тус тус шалгаруулна.

3. Сум, аж ахуйн нэгж, иргэнийг тодорхойлохдоо дор дурьдсан материалыг ирүүлнэ.

а/ Сум, аж ахуйн нэгж , иргэнийг шалгуур үзүүлэлтийн дагуу тодорхойлсон сумын Засаг даргын тодорхойлолт

б/ Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн тогтоол, хурлын тэмдэглэл

в/ Тодорхой аж ахуйн нэгж, байгууллагад сүү, цагаан идээ нийлүүлдэг бол холбогдох байгууллагаас гаргасан баталгаа, тодорхойлолт

в/ Сүүлийн 3 жил тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулсан ажлын үзүүлэлт өссөн дүнгээр

г/ Хугацаа хожимдуулсан болон дутуу материалыг хүлээн авахгүй болно.

Зургаа . Шагнал олгох

1. Орон нутгийнхаа сүүний нөөцийг бүрэн ашиглаж хамгийн их сүү бэлтгэн нийлүүлж сүү, цагаан идээ үйлдвэрлэсэн сум, аж ахуйн нэгжийг цом, “Батламж”-аар тус тус , иргэнийг өргөмжлөл, нэг сая төгрөгөөр шагнана.
2. Шагналыг 12 сарын 25-ны дотор гардуулна.

   Жич: Уг журмыг “Сүү” дэд хөтөлбөр хэрэгжиж байгаа хугацаанд мөрдөнө.